

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Diplomová práce

Bc. Barbora Hutová

Přiřazování gramatického rodu u nových slov a přejímek v současné španělštině

Assigning grammatical gender to new words and loanwords
in modern Spanish

Praha 2019

Vedoucí práce: doc. PhDr. Petr Čermák, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 3. ledna 2019

Bc. Barbora Hutová

Poděkování

Ráda bych poděkovala doc. PhDr. Petru Čermákovi, Ph.D. za jeho cenné připomínky, ochotu a podporu při vedení mé diplomové práce.

Abstrakt (česky)

Tato diplomová práce se zaměřuje na popis procesu přiřazování gramatického rodu u nových slov a výpůjček v současné španělštině skrze korpusovou analýzu. Po uvedení do problematiky práce v druhé kapitole shrnuje teoretická východiska popisu gramatického rodu, jeho definici a funkci v jazyce, a stanovuje základní zákonitosti jeho nabývání. Ve třetí kapitole předkládá stručný vývoj historického pohledu na gramatický rod ve španělštině, od jeho kořenů v latině až po významné autory 20. století. Ve čtvrté kapitole se věnuje problematice transformace latinské struktury rodů do španělštiny. V páté kapitole shrnuje základní informace o neologii, jejích procesech a kategorizaci. Ze všech těchto teoretických východisek pak čerpá kapitola šestá, korpusová analýza, ve které práce shrnuje výzkum vzorku neologismů z Banco de Neologismos na korpusu Araneum Hispanicum Maius. Práce se zaměřuje na vztah mezi gramatickým rodem, v němž mluvčí neologismy užívají, a přirozeným rodem, formou neologismů, typem neologie a etymologickým rodem výpůjček.

Klíčová slova (česky)

Španělština, gramatický rod, nová slova, přejímky, neologie, neologismy, přiřazování rodu, korpusová analýza rodu

Abstract (in English):

This thesis focuses on describing the process of assigning grammatical gender to new words and loanwords in contemporary Spanish using corpus analysis. After introducing the area of study, the second chapter sums up the theoretical foundations of grammatical gender, its definition and function in language, and sets out basic rules for its assigning. The third chapter presents a summary of historical development of the perception of grammatical gender in Spanish, from its roots in Latin to main authors of the 20th century. The fourth chapter is dedicated to the transformation of Latin gender system into Spanish. The fifth chapter sums up basic information about neology, its processes and categorisation. These theoretical foundations are drawn upon in the sixth chapter, the corpus analysis, where the thesis presents the results of the research of a sample of neologisms drawn from Banco de Neologismos and analysed using the corpus Araneum Hispanicum Maius. The thesis focuses on the relationship between the grammatical gender used by speakers using neologisms, and the natural gender, the form of neologisms, the type of neology and the etymological gender of loanwords.

Klíčová slova (anglicky):

Spanish, grammatical gender, new words, loanwords, neology, neologisms, assigning gender, gender corpus analysis

Obsah

1	Úvod.....	9
2	Gramatický rod, definice a funkce.....	11
2.1	Definice gramatického rodu	11
2.2	Kategorie gramatického rodu ve španělštině.....	11
2.3	Význam gramatického rodu	11
2.4	Nepříznakový rod, generické užití maskulina	12
2.5	Flexivní morfém rodu.....	13
2.6	Zákonitosti nabývání gramatického rodu	14
2.6.1	Korespondence gramatického a přirozeného rodu	15
2.6.2	Zachování etymologického rodu	16
2.6.3	Forma substantiv	17
2.6.4	Analogie v lexikální sérii	19
2.6.5	Syntagmatická kontaminace v substantivizaci adjektiv	19
3	Historický vývoj pohledu na kategorii gramatického rodu	21
3.1	Antika a středověk.....	21
3.2	Patnácté století.....	21
3.2.1	Antonio de Nebrija (1492)	21
3.3	Osmnácté století	23
3.3.1	Real Academia Española (1771).....	23
3.4	Devatenácté století	24
3.4.1	Vicente Salva (1830).....	24
3.4.2	Andrés Bello (1847)	26
3.5	Dvacáté století	27
3.5.1	Real Academia Española (1973).....	27
3.5.2	Emilio Alarcos Llorach (1994)	29
3.6	Shrnutí	30
4	Vývoj gramatického rodu z latiny do španělštiny	32
4.1	Prerozdělení substantiv středního rodu	32
4.1.1	Neutra s koncovkou obsahující <i>-o-</i> nebo <i>-u-</i>	33
4.1.2	Neutra s koncovkou <i>-a</i>	33
4.1.3	Neutra s jinými koncovkami	33
4.2	Vznik korespondence koncovek a rodů substantiv v maskulinu a femininu	34

4.2.1	Maskulina a feminina zakončená v latině na <i>-us</i> a <i>-a</i>	34
4.2.2	Substantiva zakončená v latině na <i>-e</i> nebo konsonant	35
4.2.3	Kolísání gramatického rodu	35
5	Neologismy	37
5.1	Neologie a neologismy	37
5.2	Hranice neologismu	38
5.3	Kategorizace neologických procesů	38
5.4	Neologie formální	39
5.4.1	Kompozice	40
5.4.2	Derivace	43
5.4.3	Parasyntéza	45
5.4.4	Tvorba <i>ex nihilo</i>	46
5.5	Neologie sémantická	46
5.6	Výpůjčky	47
6	Praktická část	49
6.1	Cíl korpusové analýzy	49
6.2	Výběr korpusu	50
6.3	Výběr neologismů a vzorku	50
6.4	Duplicitní neologismy ve vzorku	52
6.5	Vyhledávání neologismů v korpusu <i>Araneum Hispanicum Maius</i>	53
6.5.1	Dotazy vyhledávané v korpusu <i>Araneum Hispanicum Maius</i>	53
6.5.2	Vyřazení nulových výskytů	54
6.6	Třídění konkordancí	54
6.7	Sestavení tabulky pro analýzu	55
6.7.1	Odstranění neidentifikovatelných neologismů	55
6.8	Výsledky korpusové analýzy vzorku	56
6.8.1	Výsledný vzorek neologismů rozdělený podle gramatických rodů	57
6.8.2	Vliv přirozeného rodu na gramatický rod neologismů	57
6.8.3	Vliv formy slov na gramatický rod neologismů	59
6.8.4	Vliv typu neologie na gramatický rod neologismů	60
6.8.5	Vliv etymologického rodu na gramatický rod neologismů pomocí výpůjček	66

6.8.6	Vliv základových slov a sufixů na gramatický rod u vybraných typů formální neologie	68
6.9	Shrnutí výsledků korpusové analýzy.....	70
7	Závěr	72
8	Resumé.....	76
9	Resumen.....	78
10	Seznam použité literatury	80
11	Seznam zkratk	82
	Příloha 1. Vzorek neologismů podrobený korpusové analýze	I

1 Úvod

Gramatický rod připadá tomu, kdo se v životě naučil jen jediný jazyk, jako jev naprosto přirozený a srozumitelný. Jak by mohl být *les* něco jiného než *ten*, *kniha* něco jiného než *ta* a *kolo* něco jiného než *to*?

Kdo ale ve studiu cizích jazyků zamířil dál než k angličtině, pak s největší pravděpodobností narazil na silnou arbitrárnost gramatického rodu. Jak je možné, že je ve francouzštině *la forêt*, v němčině *das Buch* a v italštině *la bicicletta*?

O to zajímavější situace nastává u slov, která jsou v jazyce nová. Na jakém základě se mluvčí španělštiny rozhoduje, že když pojedete na dovolenou do lázeňského zařízení, bude to *el spa*? Proč, když bude při studiích bydlet na předměstí Paříže, bude to *la banlieue*? A proč, až se ho budou zákazníci v práci ptát na nové produkty značky Apple či Samsung, bude polovina z nich říkat *el tablet*, zatímco druhá polovina *la tablet*?

Cílem této diplomové práce je objasnění procesů, které pomáhají mluvčím vybrat pro nová slova a přejímky ve španělštině příslušný gramatický rod. Ve druhé kapitole stanovíme základní funkce gramatického rodu a jeho definici. Upřesníme také konkrétně, jaká kritéria ovlivňují nabývání gramatického rodu podstatnými jmény.

V následující kapitole shrneme vývoj historického pohledu na gramatický rod ve španělštině. Začneme již v latině, a projdeme přes vybraná významná díla až do 20. století.

Čtvrtá kapitola představí transformaci, ke které došlo mezi latinou a španělštinou, a která významně ovlivnila situaci gramatického rodu v současné španělštině, která má na rozdíl od latiny o jeden rod méně.

Pátá kapitola je věnována neologii, tedy procesu, kterým se jazyk obohacuje o nová slova. V ní popíšeme jednotlivé kategorie neologie a procesy, jimiž nová slova (neologismy) v jazyce vznikají, ať už uvnitř jazykového systému či příchodem zvenčí.

Praktickou částí diplomové práce je kapitola šestá, která shrnuje výsledky korpusové analýzy gramatického rodu u neologismů v současné španělštině. Na základě databáze neologismů *Banco de Neologismos* jsme vybrali vzorek 500 neologismů, z nichž jsme vycházeli, a které jsme analyzovali pomocí korpusu *Araneum Hispanicum Maius*.

Analýzu neologismů a jejich gramatických rodů jsme prováděli s ohledem na jejich přirozený rod, jejich formu, typ neologického procesu, jímž vznikly, a v případě výpůjček také s ohledem na jejich rod etymologický, tedy rod v jazyce, ze kterého do španělštiny přešly.

Snahou této práce je popsat vlivy, které mohou mluvčí ve vztahu ke gramatickému rodu u nových slov pociťovat, a které jim pomáhají zvolit, v jakém gramatickém rodě konkrétní neologismus použít.

V závěru poté shrneme výsledky korpusové analýzy, zobecníme poznatky, ke kterým jsme dospěli, a stanovujeme, nakolik naše zjištění odpovídají předpokladům, které jsme měli na základě teoretických východisek práce.

2 Gramatický rod, definice a funkce

V této kapitole provádíme rešerši odborné literatury zaměřené na gramatický rod ve španělštině. Stanovíme jeho definici, jeho možné kategorie, jeho význam v jazyce a způsoby použití. Poté probíráme existenci morfému, který by v sobě nesl rodovou informaci, a konečně rozebereme vlivy, které určují gramatický rod konkrétních substantiv.

2.1 Definice gramatického rodu

Gramatický rod je gramatická kategorie substantiv. Je to vlastnost substantiv, podle které se v indoevropštině proměňovalo podstatné jméno skrze morfémy, které označovaly rozdíl přirozeného pohlaví. Historicky je tedy gramatický rod založený na opozici mužského a ženského elementu, často doplněné o rod střední, který mužské ani ženské aspekty neobsahuje. (González Calvo, 1979, str. 52)

Nejnovější definice RAE stanovuje rod jako *vlastnost jmen a zájmen, která má inherentní charakter a která se projevuje ve shodě s determinanty, kvantifikátory, adjektivy a někdy s jinými třídami slov. Tyto výrazy pak reprodukuje rysy rodu substantiv nebo zájmen. Například: la mesa pequeña, ella es muy simpática, este cuarto capítulo, los libros eran suyos.* (Real Academia Española, 2009, str. 81)

2.2 Kategorie gramatického rodu ve španělštině

Rod ve španělštině existuje dvojitě, a to mužský (maskulinum) a ženský (femininum). Střední rod, který historicky existoval v latině a který zůstává v rumunštině a některých nerománských jazycích, ze španělštiny vymizel. (Echaide, 1969, str. 95)

Pozůstatky neutra (středního rodu) zůstávají ve španělštině ve specifických případech, jako jsou zájmena ukazovací *esto, eso, aquello*, kvantifikátory *tanto, cuanto, mucho, poco*, členy *lo* nebo zájmena osobní *ello, lo*. Vzhledem k tomu, že ale neexistují substantiva středního rodu a že adjektiva nemají specifickou formu pro shodu s těmito slovy a využívají namísto toho formy maskulin (například *Esto es solamente cierto...*), nelze střední rod považovat za plnohodnotnou kategorii rodu, ale spíše za označení určitých silně abstraktních konceptů. (Real Academia Española, 2009, str. 82)

2.3 Význam gramatického rodu

Primární význam gramatického rodu v současné španělštině je morfologicko-syntaktický. Z morfologického hlediska platí, že se substantivy se shodují další slova výpovědi v rámci jejich nominální skupiny, a podle gramatického rodu substantiv

nabývají příslušné koncové morfémy. Například ve větě *la mesa del comedor era pequeña* se k substantivu *mesa*, které je femininum, připojuje určitý člen *la* a adjektivum *pequeña* mění svůj koncový morfém z *-o* na *-a*, které přísluší femininu. (Real Academia Española, 2009, str. 81)

Z hlediska syntaktického pak může shoda v gramatickém rodu mezi substantivy a dalšími slovy v rámci nominální skupiny napovídat jejich syntaktickým vazbám v rámci věty, jak se to projevuje v rozdílu mezi větami *El candelabro de plata vieja* oproti *El candelabro de plata viejo*. Adjektivum *viejo* se v této větě může pojit jak se substantivem *candelabro* (maskulinum), tak i *plata* (femininum). Podle koncového morfému vidíme, že v první větě se shoduje v rodu s femininem *plata*, zatímco v druhé větě se shoduje s maskulinem *candelabro*. (Llorach, 1994, str. 75–76)

Alarcos Llorach považuje gramatický rod za nahodilost, která klasifikuje substantiva do kategorií podle jejich kombinatorních schopností vzhledem k dalším slovům výpovědi (tedy morfologicko-syntakticky) a která sice může obsahovat i sémantickou informaci, ale velmi různorodou a nepravidelnou. (Llorach, 1994, str. 75–76)

Sémantický význam gramatického rodu je nejsilnější u těch substantiv, jež odkazují na bytosti (ať už jsou to osoby, zvířata, profese apod.), které můžeme označit jako životné a které mají přirozený rod (tj. pohlaví). U těchto slov gramatický rod koresponduje většinou s přirozeným rodem a nejčastěji se projevuje přidáním morfému ke kořenu, například *gato / gata*, *duque / duquesa*, *poeta / poetisa*. Další možnosti jsou heteronymní kořeny, jako například *toro / vaca*, *yerno / nuera*, *caballo / yegua*. (Real Academia Española, 2009, str. 83)

2.4 Nepříznakový rod, generické užití maskulina

Ve španělštině je nepříznakovým rodem maskulinum, zatímco femininum je rodem příznakovým. Maskulina proto mohou odkazovat nejen na konkrétní subjekty přirozeného rodu mužského, ale ve vhodných kontextech mohou odkazovat také na obecné označení třídy, do které mohou spadat bytosti bez rozdílu pohlaví. (Real Academia Española, 2009, str. 85)

Typickým příkladem tohoto generického užití je substantivum *hombre*, například ve spojení *vacío existencial del hombre contemporáneo*, kde se používá *hombre* pro označení všech osob, které mohou být individuálně jak *hombre* (muž), tak i *mujer* (žena). (Real Academia Española, 2009, str. 85)

Podobná situace panuje v angličtině se slovem *man*, jak se přesvědčil Neil Armstrong, který po přistání na Měsíci pronesl svou slavnou větu špatně a z věty *Malý krok pro člověka, obrovský skok pro lidstvo* se stalo *Malý krok pro lidstvo, obrovský skok pro lidstvo*¹.

Stejně se používá generické maskulinum pro označování zvířat, jako v příkladu *el oso es un plantígrado*, kde *el oso* značí jak samce, tak i samice medvěda. (Real Academia Española, 2009, str. 85)

Generické maskulinum se projevuje také v plurálu, kde je v románských jazycích² obvyklé použití generického maskulina pro označení skupin, ve kterých jsou příslušníci obou přirozených rodů, například *los bolivianos* jako muži i ženy z Bolívie, *los espectadores* jako diváci i divačky. (Real Academia Española, 2009, str. 85–86)

Generické maskulinum ale nezáleží čistě na gramatických faktorech, důležitý je vždy kontext, ve kterém se používá. Například slovo *hombre* ve větě *el mundo es patrimonio común de todos los hombres* zahrnuje celý lidský druh, zatímco ve větě *las condiciones laborales en las que se contrataba a los hombres* nezahrnuje ženy. (Real Academia Española, 2009, str. 86–87)

Pro jednoznačné užití generického maskulina se používají různé pomůcky, například v oficiálních textech se často používají tvary *los peruanos* y *las peruanas*, pomocné věty jako *...profesionales, tanto hombres como mujeres* nebo naopak pomocné slovo pro zdůraznění opozice mezi dvěma skupinami *las diferencias de opinión existentes entre los profesores y las profesoras*. (Real Academia Española, 2009, str. 88)

2.5 Flexivní morfém rodu

Otázka, zda ve španělských substantivech existuje flexivní morfém rodu (tedy takový morfém, který by v sobě nesl rod substantiva), je často předmětem polemik a v jazykovědě na ni neexistuje jediná všeobecně přijímaná odpověď. (Real Academia Española, 2009, str. 89)

Na první pohled se ve španělštině jeví přirozená opozice koncových morfémů *-o* pro maskulina / *-a* pro feminina, jako je to v případech *hijo* / *hija*, případně koncového nulového morfému *-o* pro maskulina / *-a* pro feminina, jako v případě *león* / *leona*. Někteří autoři tento názor preferují, ovšem bez empirických argumentů. (Real Academia Española, 2009, str. 90)

¹ V angličtině One small step for (a) man, one giant leap for mankind.

² A také v dalších jazykových skupinách.

Jakkoli by pravidelnost přiřazení koncových morfémů k jednotlivým rodům byla pro problematiku gramatického rodu ve španělštině užitečná, v praxi se setkáváme s velkým množstvím výjimek a nepravidelností, které tuto teorii činí nepraktickou. Existuje velké množství substantiv maskulin zakončených na *-a* (jako *día*), menší (ale nezanedbatelné) množství substantiv feminin končících na *-o* (jako *mano*), a dále četná substantiva s jinými koncovými morfémy spadající pod oba rody, jako ta s koncovým morfémem *-e* (*héroe, serie*), *-i* (*alhelí, hurí*), *-u* (*ímpetu, tribu*) nebo zakončená na konsonant. (Real Academia Española, 2009, str. 90)

Proto ohledně koncového morfému ve španělštině převládá názor, že gramatický rod substantiv má inherentní charakter, tedy že je vnitřní vlastností slova a neprojevuje se v jeho formě. Koncový morfém nenesení gramatický rod substantiva. Namísto toho se koncovému morfému přisuzuje charakter segmentálního značení, které substantivum kvalifikuje pro fonologické a morfologické procesy. (Real Academia Española, 2009, str. 90)

Koncový morfém jako segmentální značení je užitečný pro vysvětlení derivativních procesů, při kterých se například ze substantiva *Carl-os* odvozují tvary jako *carl-ismo, Carl-it-os, Carl-itos*. Stejně tak se může změnou koncového morfému derivovat *cas-a* → *cas-ona*, *libr-o* → *libr-ote*, *mont-e* → *mont-ec-ito* či *Merced-es* → *Merced-itas*. (Real Academia Española, 2009, str. 90)

2.6 Zákonitosti nabývání gramatického rodu

Jelikož nelze ve španělštině jednoznačně nalézt koncový morfém, který by přiřazoval substantivům jejich gramatický rod, považuje se gramatický rod za inherentní vlastnost substantiv.³ (Real Academia Española, 2009, str. 89)

Přesto lze ale vysledovat určité jazykové tendence, které při stanovování gramatického rodu existují. Pro účely této práce je užitečné tyto tendence popsat. Pro tento popis vycházíme z článku Any Maríi Echaide z roku 1969, *El género del sustantivo en español: Evolución y estructura*, ve kterém Echaide rozeznává pět hlavních typů vlivů, které ovlivňují výsledný gramatický rod, který substantivum ve španělštině má. Echaide je označuje za motivace gramatického rodu. (Echaide, 1969, str. 92)

V následujících sekcích je budeme charakterizovat s uvedením příkladů, výjimek a celkového zhodnocení.

- a) rozdíl pohlaví ve slovech označujících osoby, zvířata, povolání, funkce či profese

³ Další třídy slov (jako adjektiva či některá zájmena) nabývají gramatický rod shodou se substantivy.

- b) zachování etymologického rodu, je-li to možné
- c) forma slova (obzvlášť koncový morfém)
- d) paradigmatická analogie v lexikální sérii
- e) syntagmatická kontaminace v substantivizaci adjektiv výpustkou primárního výrazu nebo lexikologickým rozložením

2.6.1 Korespondence gramatického a přirozeného rodu

Emilio Alarcos Llorach, jak již bylo zmíněno v sekci 2.3, považuje gramatický rod za nahodilost, která má silně nepravidelný sémantický obsah.

Pravidelnost ale najdeme u takových substantiv, která odkazují na subjekty mající přirozený rod, tedy na osoby, zvířata, povolání, funkce či profese (nebo které s takovými subjekty úzce souvisejí). U takových substantiv existuje silná korespondence mezi gramatickým a přirozeným rodem.

Proto můžeme obecně konstatovat, že s velkou pravděpodobností taková substantiva, která označují muže či samce zvířat, budou maskuliny, zatímco substantiva, která označují ženy či samice zvířat, budou femininy.

Jako příklad tohoto vlivu můžeme uvést substantiva, která byla historicky používána výlučně jako feminina, vlivem jejich koncového morfému (o tomto vlivu blíže pojednává sekce 2.6.3) a také etymologického rodu (sekce 2.6.2). Například *evangelista*, *profeta*, *centinela*, *camarada*, *espía*. Při jejich použití v ženském rodě ale docházelo ke konfliktu s přirozeným rodem, pokud označovala osoby mužského pohlaví. Proto se v moderním jazyce používají stále jako feminina, pokud označují osoby ženského přirozeného rodu, ale jako maskulina, pokud označují muže. (Echaide, 1969, str. 98–99)

Ve vztahu mezi přirozeným a gramatickým rodem ale existují určité nepravidelnosti, které můžeme klasifikovat do několika skupin.

2.6.1.1 Substantiva *comunes*

První jsou takzvaná *comunes* (či podle RAE *comunes en cuanto al género*, společná, co se rodu týče). Substantiva *comunes* nabývají obou gramatických rodů pod stejnou formou. Rod je tak vyjádřen nikoli explicitně ve tvaru substantiva, ale pouze shodou v souvisejících členech či adjektivech, například *el artista / la artista*, *profesionales destacados / profesionales destacadas*, *este testigo / esta testigo*. (Real Academia Española, 2009, str. 83)

2.6.1.2 Substantiva *ambiguos*

Další skupinou jsou *ambiguos* (obourodá), tedy taková substantiva, která mohou nabývat obou gramatických rodů, aniž by to souviselo se změnou přirozeného rodu. Jedná se o neživotná substantiva, jako například *el mar / la mar, el tizne / la tizne*. (Real Academia Española, 2009, str. 83)

Ačkoliv je v tomto případě sémantický význam gramatického rodu výrazně menší, může stále vystihovat například citový vztah mluvčího k subjektu či okruh, ze kterého mluvčí pochází, např. *la mar* jako expresivní výraz lidí s mořem silně spjatých. (Real Academia Española, 1973, str. 179)

2.6.1.3 Substantiva *epicenos*

Poslední skupinu označujeme jako *epicenos*, kam spadají taková substantiva, která pod jedním pevným gramatickým rodem označují osoby (či tvory) obou přirozených rodů. Mohou to být jak maskulina (jako *el personaje, el rinoceronte, el vástago*) tak feminina (jako *la lechuza, la persona, la víctima*). Pro explicitní vyjádření přirozeného rodu je možné spojit substantiva zvířat s pomocnými slovy *macho / hembra*. U substantiv označujících osoby se používají termíny *masculino / femenino* či *varón / mujer*. (Real Academia Española, 2009, str. 83–84)

2.6.1.4 Substantiva bez vztahu k přirozenému rodu

Ačkoliv by se zdálo, že u substantiv odkazujících na subjekty, které nemají přirozený rod (mužský nebo ženský, samci nebo samice) nemůže k ovlivnění gramatického rodu přirozeným docházet, i zde existují výjimky. Jedním příkladem je představa, že rostliny jsou feminina, protože mají schopnost reprodukce, tedy vytvářet plody, což bylo považováno za bytostně ženskou vlastnost. Naproti tomu plody samotné tuto funkci nemají, proto byly v latině považovány za neutra. Jedná se ale o krajní situace, a mnohem silnější je v těchto případech vliv dalších faktorů. (Echaide, 1969, str. 91)

2.6.2 Zachování etymologického rodu

Druhou velice významnou tendencí španělštiny je zachovávání etymologického rodu, tedy rodu, jaký substantivum mělo v jazyce, ze kterého proniklo do španělštiny. U velké většiny španělských substantiv je etymologickým jazykem latina, u které je situace komplikována tím, že latina měla tři rody, zatímco španělština má jen dva. O transformaci ze tří latinských rodů do dvou španělských pojednává blíže kapitola 4.1.

Nejzřetelněji si můžeme všimnout tendence zachovávat etymologický rod u takových slov, kde dochází ke konfliktu s jinou motivací gramatického rodu. Vzhledem k hláskovým změnám při přechodu slov z latiny do španělštiny často dochází ke konfliktu mezi etymologickým rodem a formou koncového morfému slova, a výsledkem tohoto konfliktu je rodová rozkolísanost. Naopak v konfliktu etymologického rodu s přirozeným rodem obvykle k rozkolísání nedochází a v současné španělštině obvykle vliv přirozeného rodu převažuje.

Například substantiva *planeta* a *cometa* jsou ve významu označujícím nebeské objekty užívána jako maskulina. Jejich koncové morfémy *-a* jsou obvykle asociovány s ženským rodem, jak se popisuje v další sekci, ale protože *planeta* a *cometa* byly v latině maskuliny, zachovává se tento rod i ve španělštině. Naopak substantiva *método* a *sinodo* byla v řečtině rodu ženského, a i ve španělštině jsou užívána jako feminina, ačkoliv jejich koncový morfém *-o* je obvykle asociován s maskulínou. (Echaide, 1969, str. 93–94)

Mimo vlivu latiny a řečtiny najdeme vlivy i dalších jazyků. Například *chalet* je maskulinum a *croqueta* femininum podle francouzských etymologických rodů, nebo *libreto* je maskulinum a *romanza* je femininum podle etymologických rodů v italštině.

Zmíněný konflikt s koncovými morfémy znovu nalezneme u slov jako *tranvía* a *pijama*, což jsou anglicismy přejaté skrze francouzštinu, kde byly maskuliny. Podobně z francouzštiny je převzat mužský rod u slov *puma* či *gorila* (Echaide, 1969, str. 94–95)

Obecně také platí, že vliv zachovávání etymologického rodu je silnější u takzvaných kultismů, substantiv užívaných ve vzdělaných a kultivovaných vrstvách. Lze předpokládat, že vědci a další vzdělanci měli historicky silnější ponětí o cizích jazycích, ze kterých cizí slova přicházela, a snažili se o udržení jejich rodů. (Echaide, 1969, str. 96–97)

2.6.3 Forma substantiv

Ačkoliv jsme v sekci 2.6 konstatovali, že ve španělštině nenajdeme definitivní morfém, který by určoval gramatický rod substantiv, existují zákonitosti, které můžeme ve vztahu mezi formou a gramatickým rodem substantiv vypořádat.

2.6.3.1 Opozice koncových morfémů *-o* / *-a*

Opozice mezi koncovým morfémem *-o*, který obvykle koresponduje s mužským rodem, a *-a*, který obvykle koresponduje s ženským rodem, pochází už vývojem z latiny (o

kterém pojednává kapitola 4) a souvisí s tendencí španělštiny uchovávat etymologický rod⁴. (Echaide, 1969, str. 97–98)

Přesto z této základní opozice existuje velké množství výjimek.

Některá substantiva končící na *-o* jsou feminina, protože jsou zkrácenými formami delších feminin, jako *disco* z *discoteca*, *foto* z *fotografía*, *moto* z *motocicleta*, *polio* z *poliomielitis*, *quimio* z *quimioterapia*. U substantiva *radio* dochází k významové rozlišnosti, kdy maskulinum označuje *radio* ve významu poloměru (*el radio de la circunferencia*), kosti (*se rompió el radio*), chemického prvku (*el radio es tóxico*), ale jako zkrácená forma výrazu *radiotelegrama* se jedná o femininum. Rozkolísanost projevuje také substantivum *dinamo*.

U některých neživotných substantiv s opozicí koncových morfémů *-o* / *-a* nese jejich opozice sémantickou informaci nikoli o přirozeném rodu, ale jinou. Například rozdíl relativní velikosti u dvojic *cesto* / *cesta* a *jarro* / *jarra*. U dvojic *cerezo* / *cereza*, *manzano* / *manzana* pak maskulinum označuje strom, zatímco femininum jeho plod.

U dvojice *leño* / *leña* nese opozice významový rozdíl počitatelnosti a nepočitatelnosti. U dvojice *fruto* / *fruta* rozdíl *plod* / *ovoce* (obecný název pro produkt rostliny obsahující semena / plod jedlý za syrova).

Tato opozice ale neexistuje univerzálně, a v mnohých případech se jedná o opozici pouze zdánlivou, kdy vztah mezi slovy je případem paranomázie⁵: *casa* / *caso*, *cosa* / *coso*, *pela* / *pelo*, *seta* / *seto*. U některých existuje významová příbuznost, ale ne taková, která by zakládala pravidelný princip, jako *peso* / *pesa* (*tíha* / *závaží*), *soldado* / *soldada* (*voják* / *žold*). (Real Academia Española, 2009, str. 91–92)

2.6.3.2 Koncové morfémy převážně mužského rodu

Existují koncové morfémy, které produkují maskulina, jako *-aje*, *-ón*, *-el*. (Echaide, 1969, str. 100)

2.6.3.3 Koncové morfémy převážně ženského rodu

Také pro feminina existují morfémy, které preferují ženský rod, jako *-dad*, *-tad*, *-ión*, *-ud*. (Echaide, 1969, str. 100)

Feminina vytvářejí také koncové morfémy *-esa*, *-isa*, *-ina*, *-triz*, *-dora*. (Real Academia Española, 2009, str. 92–93)

⁴ Tedy takový, který měla substantiva v jazyce, ze kterého byla přejímána.

⁵ Hromadění slov odvozených ze stejného kořene.

2.6.3.4 Počáteční vokál *a-*

Zajímavostí ve vztahu mezi formou substantiva a jeho gramatickým rodem může být zdánlivý vliv počátečního vokálu *a-*. Kvůli kolizi ve výslovnosti ženských členů *la* a *una* se substantivy začínajícími na vokál *a-*⁶ se často používají členy mužské, jako *el agua*. Jedná se ale čistě o morfo-fonologickou konstrukci, která nemá vliv na inherentní rod substantiva.

Proto *agua* zůstává femininem a s tím korespondují i další slova v rámci nominální skupiny, takže se za správný tvar nepovažuje *poco agua*, ale *poca agua*. Stejně tak je chybné spojení *este hacha*, *ese aria*, *todo el hambre*. Správné tvary jsou *esta hacha*, *esa aria*, *toda el hambre*. (Real Academia Española, 2009, str. 82–83)

2.6.4 Analogie v lexikální sérii

U substantiv, která vytvářejí přirozenou lexikální sérii, dochází k vlivu gramatického rodu obecnějšího substantiva na gramatický rod konkrétnějších substantiv. Například fakt, že *río* či *monte* jsou maskulina, ovlivňuje gramatický rod substantiv vlastních *el Ebro* či *el Popocatepetl*. Děje se tak i v případě, kdy tím dochází k popření schématu koncových morfémů *-o* pro maskulina a *-a* pro feminina, jako *el Etna* či *el Lagoda*. (Echaide, 1969, str. 101)

Obecně tento jev často provází názvy řek, jezer, moří, hor a vulkánů, také divadel, kin, hotelů, kaváren, bank a dalších veřejných institucí. U substantiv označujících města a vesnice dochází k silnější míře kolísání.

Vyšší míru kolísání vykazují také místní názvy, jako *la Esgueva*⁷, která by podle vzoru *el río* měla být maskulinem. Toto kolísání může být způsobeno vlivem asociace nikoli s maskulinem *río*, ale spíše s femininy *fuentes*, *cañada*, *reguera*. (Echaide, 1969, str. 101–102)

2.6.5 Syntagmatická kontaminace v substantivizaci adjektiv

Posledním častým jevem ovlivňujícím gramatický rod substantiv je situace, kdy dochází k substantivizaci adjektiv vynecháním podstatného jména v delším slovním spojení. Například ze slovního spojení *el color lila* se vynecháním substantiva *color* odvodilo samostatné substantivum *lila*, které se dál používá jako maskulinum. Podobně se používá

⁶ V mnohem menší míře také i další vokály.

⁷ Esgueva je říčka v severním Španělsku.

maskulinum *rápido*, vzniklé ze spojení *el tren rápido*, či *uniforme* ze spojení *el vestido uniforme*. (Echaide, 1969, str. 102)

3 Historický vývoj pohledu na kategorii gramatického rodu

V této kapitole popíšeme pohled na gramatický rod ve významných gramatikách španělského jazyka napříč staletími. Nejedná se o vyčerpávající výčet všech autorů a jejich názorů, ale vybrali jsme zásadní díla napříč šesti staletími.

Pro nejhlubší historický základ a popis situace gramatického rodu v antickém Řecku a Římu jsme se inspirovali článkem *El Género, ¿una categoría morfológica?* od José Manuela Gonzáleze Calva z roku 1979.

V pozdějších dílech jsme pak vycházeli přímo z jednotlivých gramatik.

3.1 Antika a středověk

Podle Gonzáleze Calva to byli Řekové, kteří jako první začali mluvit o gramatickém rodu. Prothágorás, Aristoteles a stoikové rozlišovali tři typy rodu. Ty se shodovaly s tím, co dnes označujeme jako rod mužský (maskulinum), ženský (femininum) a střední (neutrum). (González Calvo, 1979, str. 51)

K těmto třem rodům přidal Dionýsos z Thrácie další dva rody, kterým se ve španělské gramatické tradici říká *común* a *epiceno*. (González Calvo, 1979, str. 51)

Toto řecké rozdělení převzala i latina, ale už tehdy existovala názorová rozlišnost ohledně počtu rodů a ohledně vztahu gramatického a přirozeného rodu. Pro stanovení rodu používali Římané syntaktické kritérium shody, tzn. považovali podstatné jméno za maskulinum, pokud se shoduje s *hic*, za femininum, pokud se shoduje s *haec*, a za neutrum, pokud se shoduje s *hoc*. (González Calvo, 1979, str. 51)

K pěti rodům, které stanovil Dionýsos z Thrácie, pak Donato přidal další typ rodu, který dnes nazýváme *ambiguo*. Priscián převzal těchto šest rodů, ale za základní rody považoval pouze maskulinum a femininum. (González Calvo, 1979, str. 51)

3.2 Patnácté století

3.2.1 Antonio de Nebrija (1492)

Ve svém významném díle, které kodifikovalo pravidla španělské gramatiky na konci 15. století, se Antonio de Nebrija věnuje gramatickému rodu ve třetí knize, šesté kapitole⁸.

⁸ Vzhledem ke stáří díla jsme čerpali z elektronické verze dostupné z webové stránky *Asociación cultural Antonio de Nebrija* na adrese <http://www.antoniodenebrija.org/indice.html>. Vzhledem k tomu, že na webové stránce není k dispozici stránkování, nebyly by průběžné odkazy v textu nijak přínosné: všechny by měly tvar (Nebrija, 1492). Dílo citujeme v seznamu použité literatury.

Gramatický rod definuje podle přirozeného rodu tím, že říká, že gramatický rod u podstatných jmen je obecně to, co rozlišuje samce od samice (*macho / hembra*). Neutrum je pak to, co je mezi nimi. V konkrétní definici jednotlivých rodů pak ale používá i aspekt syntaktický.

Celkem rozlišuje 7 rodů: maskulinum, femininum, neutrum, *común de dos*, *común de tres*, *dudoso* a *mezclado*.

Rody mužský, ženský a střední definuje podle členů, které se s nimi pojí, takže maskulinum se pojí se členem *el* (*el hombre, el libro*), femininum se členem *la* (*la mujer, la carta*), a neutrum se členem *lo* (*lo justo, lo bueno*).

Pod gramatický rod *común de dos* pro něj spadají taková slova, která se mohou pojít se členy *el* a *la*, jako jsou například *el infante / la infante* nebo *el testigo / la testigo*.

Za slova náležející rodu *común de tres* považuje Nebrija taková podstatná jména, která lze zapsat s členy *el, la* i *lo*, jako například *el fuerte / la fuerte / lo fuerte*.

K rodu *dudoso* řadí Nebrija taková podstatná jména, která lze zapsat s členy *el* i *la*, jako například *el color / la color* nebo *el fin / la fin*.

Co dle mé interpretace odlišuje rod *dudoso* od rodu *común de dos*, je skutečnost, že v případě *común de dos* se mění člen podle toho, jak se mění přirozený rod subjektu, na který slovo odkazuje (např. *el infante*, pokud je dítě chlapeček, ale *la infante*, pokud je to holčička). Naproti tomu *dudoso* jsou taková jména, kde je možné použít zaměnitelně členy *el* i *la* bez jakékoli vazby na přirozený rod (např. *el mar* nebo *la mar*). V moderní terminologii bychom jej označili za *ambiguo*.

Konečně rodem *mezclado* rozumí Nebrija takové podstatné jméno, které existuje v jednom rodu (tedy výlučně s členem *el*, nebo výlučně s členem *la*), ale svým obsahem zahrnuje jedince mužského i ženského přirozeného rodu, jako jsou například pojmenování zvířat: *el ratón, la comadreja, el milano, la paloma*. V současné terminologii se jedná o *epicenos*.

Z těchto definic je patrné, že Nebrija cítí silnou vazbu mezi rodem přirozeným a gramatickým, a proto podle různých kombinací gramatického rodu s přirozeným rozlišuje jeho různé kategorie.

Nebrija si dále uvědomuje souvislost výslovnosti (fonetiky) a volby členu, když zmiňuje střet členu a počáteční hlásky u feminin začínajících na vokál, obzvláště *a-*. Tam připouští záměnu členu *la* za člen *el* pro zjednodušení výslovnosti, jako například *el agua*,

el alma, *el águila*, nebo *el enemiga*. V plurálu ale k tomuto konfliktu nedochází, proto je vždy použit příslušný člen *las*, jako *las aguas* nebo *las enemigas*.

3.3 Osmnácté století

3.3.1 Real Academia Española (1771)

V knize *Gramática de la lengua castellana*, vydané Španělskou královskou akademií v roce 1771, je gramatickému rodu věnována část kapitoly IV.

RAE tu opouští vazbu přirozeného a gramatického rodu, a namísto toho definuje rod ze syntaktického hlediska, podle použitého členu a koncovky přídavného jména. (Real Academia Española, 1771, str. 14)

Platí tedy, že podstatné jméno považujeme za maskulinum, pokud se s ním pojí člen *el*; naopak jej považujeme za femininum, pokud se s ním pojí člen *la*. Dokonce se staví výslovně kriticky ke stanovování rodu podle sémantického kritéria nebo podle koncovek podstatných jmen: *Kdybychom měli sestavit pravidla pro rozpoznávání rodu ve španělštině dle významu nebo koncovky slov, byla by dlouhá, otravná a plná výjimek, tak, jak je to v latině.* (Real Academia Española, 1771, str. 13)

RAE si ale uvědomuje, že tato prostá definice podle členů nepostačuje, právě kvůli konfliktu, který zmiňoval již Antonio de Nebrija, u vokálů *la a-*, kde se s femininy začínajícími na vokál *a-* pojí kvůli výslovnosti člen *el*, jako například *el agua*. V takovém případě RAE přidává druhou charakteristiku rodu, kterou je koncovka přídavného jména, kdy s maskuliny se pojí koncovka *-o* a s femininy koncovka *-a*, tedy například *claro / clara*, *santo / santa*.

Poslední extrémní případ nastává, pokud dochází nejen k záměně členu, ale adjektivum nekončí na *-o* nebo *-a*, jako v případě *el agua dulce*. Poslední možností zjištění gramatického rodu je pak převedení slova do plurálu, protože pak je použit příslušný člen feminina *las aguas dulces*. (Real Academia Española, 1771, str. 15–16)

Co se týče počtu rodů, RAE jednoznačně stanovuje, že ve španělštině existují pouze dva rody, a to mužský (maskulinum) a ženský (femininum). Připouští jejich vazbu na přirozený rod mužský a ženský, ale tuto vazbu nebere jako zásadní pro definici rodů. (Real Academia Española, 1771, str. 9)

Jako jistou výjimku zmiňuje pouze slova typu *virgen*, *mártir* či *testigo*, která mohou nabývat obou rodů podle toho, jaký přirozený rod má osoba, kterou tato slova označují, tedy *el testigo / la testigo* a podobně. Neoznačuje je ale žádným speciálním názvem.

RAE se také staví odmítavě k historickým rodům nad rámec maskulin a feminin. Rod *epicenos* (či v Nebrijově systému *mezclado*) výslovně považuje za zbytečný: *Tato jména nazývají Řekové a Římané ‚epicenos‘, ale mezi námi jsou toho rodu, který označují členy a adjektiva, které se s nimi pojí. [...] Nic bychom nezískali, kdybychom tato jména nazývali epicenos; pokud je chceme rozlišit, máme další jednoduchý prostředek tím, že řekneme ‚milano hembra‘ nebo ‚perdiz macho‘. (Real Academia Española, 1771, str. 11)*

Stejně tak odmítá i další z rodů, *ambiguos* (který Nebrija označoval jako *dudoso*). Uznává, že tato slova mohou mít v různých rodech mírně různé významy, jako například *arte* ve smyslu *um* je maskulinum (*el arte venció a la naturaleza*), zatímco *arte* ve smyslu vědy je femininum (*las artes liberales*). Podobně *orden* je maskulinum, pokud znamená vládu, uspořádání (*reestablecer el buen orden*), ale femininum ve smyslu nařízení (*orden muy justa y santa*) či instituce (*el orden de Santo Domingo*).

Souhrnně ale nepovažuje za nezbytné pro tyto případy vyčleňovat speciální rod, protože ačkoliv mohou být nejednoznačná, tak v praktickém užití budou vždy fungovat buď jako maskulina, nebo jako feminina. (Real Academia Española, 1771, str. 13)

Konečně neutrum nepovažuje za samostatný rod. Uznává určitou formu středního rodu v členu *lo* a jistých zájmenech jednotného čísla zakončených na *-o* (jako *ello, esto, eso, aquello*), ale podotýká, že v běžném užití tato slova neodkazují na žádná podstatná jména, která by měla rod, ale jen na abstraktní *to* (*lo bueno es apetecible, eso es malo*). (Real Academia Española, 1771, str. 13)

RAE se tedy vzdává definování gramatického rodu skrze rod přirozený, případně skrze soustavu pravidel sestavených na základě sémantických zákonitostí, a přistupuje ke gramatickému rodu z opačné strany – tedy že slovo je maskulinum, protože se s ním pojí člen *el* (než naopak, že by se se slovem pojil člen *el*, protože je to maskulinum).

Zvláštnosti typu *epicenos* a *ambiguos* uznává, ale nepovažuje je v žádném případě za samostatné rody, protože v běžném použití se musí mluvčí nakonec vždy rozhodnout, zda je použije jako maskulina či feminina.

3.4 Devatenácté století

3.4.1 Vicente Salva (1830)

Vicente Salva se v knize *Gramática de la lengua castellana según ahora se habla* z roku 1830 věnuje gramatickému rodu v sekci *De los géneros*.

Vychází z přirozeného rodu, a považuje gramatický rod za odraz reality pohlaví do jazyka: *Pohlaví živočichů reprezentované v podstatných jménech dalo vzniknout maskulinu a femininu podle toho, jestli se jedná o samce nebo samice.* (Salva, 1830, str. 15)

Podle gramatického rodu se pak přiřazuje příslušný člen a příslušné koncovky přídavných jmen, například *perro* je maskulinum, a proto se s ním pojí člen mužského rodu *el* a koncovka přídavného jména *-o* jako *el perro ligero*. (Salva, 1830, str. 16)

Podotýká také, že gramatický rod mají všechna podstatná jména bez ohledu na to, zda mají nebo nemají rod přirozený, jako například *el navío ligero*.

Pro určení rodu podstatných jmen stanovuje sedm pravidel podle sémantického hlediska, přirozeného rodu a podle koncovek substantiv. Kromě těchto pravidel stanovuje dále ještě základní pravidlo podle koncovek podstatných jmen, a to že feminina jsou podstatná jména končící na *-a* a na *-d*, zatímco maskulina jsou slova končící jinak. (Salva, 1830, str. 20)

Přestože autor stanovuje toto základní pravidlo, uvádí poté dlouhý seznam případů, které se tomuto pravidlu vymykají.

Zmiňuje také speciální případy *epicenos* a *comunes*.

Epicenos jsou slova, u kterých jsou pod jedním gramatickým rodem zahrnuty oba rody přirozené (jako například *el milano* či *la paloma, la rata*). (Salva, 1830, str. 17) Později v knize uvádí možnost je odlišit pomocnými slovy *macho* nebo *hembra* a zmiňuje i zajímavost, kdy přídavná jména ukazovací, která *epiceno* předcházejí, se s ním v rodu vždy shodují, ale ta, která ho následují, mohou být v rodu mužském i ženském. Jako příklad uvádí *la perdiz macho canta, por más que esté encerrado / encerrada en una jaula*. (Salva, 1830, str. 114–115)

Comunes jsou pak taková podstatná jména, která mají stejnou formu, ale mohou nabývat obou gramatických rodů podle toho, jaké je přirozené pohlaví subjektu, na který odkazují, jako například *el dentista / la dentista, el sirviente / la sirviente, el intérprete / la intérprete*.

Jak je vidět ze Salvových pravidel, snaha vnést do gramatického rodu systém, který by sdružoval rody podle významů nebo podle přirozených rodů, je marná. Ve španělštině, stejně jako v latině, takový systém ustálený není, a výsledkem je velké množství výjimek, jak už podotýká RAE v roce 1771.

3.4.2 Andrés Bello (1847)

Dalším autorem, který se věnoval gramatickému rodu, byl Andrés Bello v knize *Gramática de la lengua castellana: destinada al uso de los americanos*.

Poprvé se o problematice gramatického rodu u podstatných jmen zmiňuje v kapitole přídavných jmen, kde popisuje dvě skupiny přídavných jmen podle jejich koncovek.

První skupina má koncovky *-o* (sg.) a *-os* (pl.), a podstatná jména, která se s touto skupinou adjektiv pojí, označuje za maskulina, protože do této skupiny náleží ta substantiva, která označují bytosti přirozeného rodu mužského (například *niño, emperador, león*).

Druhá skupina má koncovky *-a* (sg.) a *-as* (pl.), a podstatná jména, která se s touto skupinou adjektiv pojí, označuje Bello za feminina, protože jsou mezi nimi taková substantiva, která označují bytosti přirozeného rodu ženského (například *niña, emperatriz, leona*). (Bello, 1847, str. 27)

Ačkoliv zmiňuje přirozený rod, používá ho jako vysvětlení toho, proč se kategoriím rodu říká maskulina a feminina, nikoli jako definiční charakteristiku. Doslova zmiňuje, že mužského rodu jsou i substantiva *árbol* a *palacio*, a ženského rodu *planta* a *casa*, aniž by to byla slova označující *macho* nebo *hembra* (samce nebo samice). (Bello, 1847, str. 27)

Dále pak rozebírá slova, která se této klasifikaci vymykají.

Se *Salvou* se shoduje v definici substantiv *comunes* (například *el santo mártir / la santa mártir*) a *epícenos* (například *la liebre macho* a *el buitro hembra*). (Bello, 1847, str. 27–28)

Zmiňuje navíc také méně početnou skupinu slov, která se používají jako maskulina i feminina, aniž by tato změna měla co dočinění s přirozeným rodem označovaného subjektu. Jako příklad uvádí *mar*, jako *el mar tempestuoso* i *la mar tempestuosa*. Tato podstatná jména nazývá *ambiguos*.

Na závěr shrnuje problematiku gramatického rodu ve vztahu k přídavným jménům a definuje nový pojem *unigénero* pro běžná substantiva, která existují jen v jednom rodu, jako protiklad *comunes* a *ambiguos*. (Bello, 1847, str. 28–29)

Bello se gramatickému rodu věnuje ještě jednou v kapitole deset. Zatímco v kapitole první se zajímal o definici rodu a možné případy vztahu gramatického a přirozeného rodu, v kapitole deset se zaměřuje na určování gramatického rodu.

Uvádí, že je zapotřebí dávat pozor na koncovku substantiva a jeho význam. Podle toho stanovuje 11 pravidel, šest podle významu substantiv a pět podle koncovek. V celém oddíle ale Bello zmiňuje z každého pravidla velké množství výjimek, a podobně jako *Salvo*

naráží na nepravidelnosti přiřazování gramatického rodu ve španělštině. (Bello, 1847, str. 57–58)

3.5 Dvacáté století

3.5.1 Real Academia Española (1973)

V knize *Esbozo de una nueva gramática de la lengua española* se RAE vrací k problematice gramatického rodu. Definuje jednoznačně jen dva, femininum a maskulinum, a popírá existenci středního rodu ve španělštině. Potvrzuje tím předchozí pohled RAE z roku 1771. (Real Academia Española, 1973, str. 172)

Feminina charakterizuje morfém *-a*, maskulina pak morfémy *-o*, *-e*, nebo nulový morfém *-0*. Tyto morfémy se shlukují přímo se substantivem v jeho atributivní konstrukci, nebo na něj odkazují mimo ni. (Real Academia Española, 1973, str. 173)

Například ženský rod je *la mujer, la vestal, la perdiz, aquella flor, no hay ocasión como esta*. (Real Academia Española, 1973, str. 173)

Například mužský rod je *el hombre, el ratón, algún mal, estos son mis poderes*. (Real Academia Española, 1973, str. 173)

U substantiv označujících osoby uznává RAE korespondenci s přirozeným rodem, když zmiňuje zažitou představu, že mužský rod označuje muže a samce, zatímco ženský rod ženy a samice. (Real Academia Española, 1973, str. 173–174)

Jednu limitaci této korelace mezi přirozeným a gramatickým rodem uvádí RAE v případě plurálu zájmen *los, ellos, estos*. Ty ve španělštině označují jak množné číslo osob přirozeného rodu mužského, tak i smíšené skupiny mužského i ženského přirozeného rodu, pokud je v nich přítomen alespoň jeden jedinec přirozeného mužského rodu. Například *hijos, hermanos* mohou znamenat skupiny mužů i žen.

Jako další nepravidelnost v souvislosti s přirozeným rodem uvádí RAE slovo *hombre*, které ve svém jednotném čísle znamená jak *muž*, tak i přeneseně *lidstvo*. Tomuto generickému užití maskulina jsme se věnovali v kapitole 2.4.

Další nesoulad mezi přirozeným a gramatickým rodem nastává v literárním jazyce, kde mohou feminina označovat osoby s přirozeným rodem mužským, jako například *la guarda*. V metaforickém přenesení významu mohou nastat podobné situace, kdy femininum označuje muže (*esa mala cabeza*) nebo maskulinum označuje ženu (*ese pendón*). (Real Academia Española, 1973, str. 174)

RAE dále označuje snahu o propojení sémantického obsahu s gramatickým rodem za problematickou. Zatímco u substantiv označujících živé bytosti je, až na výjimky, možné vysledovat silnou provázanost s přirozeným rodem, pak u substantiv označujících neživé předměty a abstraktní koncepty je situace složitější. Tato substantiva také nabývají mužský nebo ženský rod, ale korelace se sémantickým obsahem není nijak pravidelná. (Real Academia Española, 1973, str. 174)

Jedním vlivem sémantiky na gramatický rod může být sjednocení rodů u synonym, která měla původně rody různé, obzvlášť u slov přejatých z latiny, která má oproti španělštině navíc neutrum. Například *lumbre* bylo v latině středního rodu, ale podle synonyma *luz* se ve španělštině stalo femininem. Podobně *pez* bylo z maskulina podle synonyma *honra* staženo k rodu ženskému. O této transformaci blíže pojednává kapitola 4.

Dalším sémantickým vlivem na gramatický rod je podle RAE vztah obecného a specifického, kdy často gramatický rod slova obecnějšího logicky určuje gramatický rod slov konkrétnějších. Například substantivum *el día* ovlivňuje rod dnů v týdnu; *el mes* určuje rod měsíců v roce; *el río* ovlivňuje rod jednotlivých názvů řek. Naopak rod *la letra* stanovuje rod písmen abecedy. Tato korelace ale není stoprocentní a slova si například často udržují rod, jaký měla v jazyce, ze kterého jsou přejímána. (Real Academia Española, 1973, str. 174)

Ačkoliv RAE definuje gramatický rod bez vztahu k přirozenému rodu a pouze na základě členů a morfémů, které se s jednotlivými rody pojí, přesto se snaží vysledovat zákonitosti, které panují ve vztahu mezi formou substantiva a jeho gramatickým rodem.

Vzhledem k historické vazbě mezi přirozeným rodem a gramatickým rodem není překvapivé, že RAE nachází mnohem silnější zákonitosti u takových substantiv, která označují živé bytosti, ať už osoby či zvířata.

Podotýká ale, že na rozdíl od adjektiv, kde koncovky *-a* a *-o* jednoznačně určují gramatický rod, u substantiv existuje celá řada výjimek, kdy maskulina končí na *-a* (*el déspota*, *el profeta*) a ojedinele feminina končí na *-o* (*la virago*).

Zmiňuje existenci heteronymie pro označení osob obou přirozených rodů (jako *marido / mujer*, *padre / madre*, *macho / hembra*), ale také fakt, že mnohem častější a ve španělštině silně rozvinutý je proces přechylování, kdy se z výchozího tvaru (až na vzácné výjimky maskulina) odvodí tvar pro druhý rod (většinou femininum) pomocí typických koncovek *-a*, *-triz* a dalších.

Podobně jako předchozí klasifikace (Bella, Salva), i RAE poukazuje na neobvyklé chování u skupin slov *epicenos* (*la criatura, el gorila*) a *comunes* (*el pianista / la pianista*), v jejichž definici se shoduje se Salvou i Bellem.

O poznání složitější je situace u substantiv označujících neživotné věci. Hned na začátku RAE podotýká, že mnohem častěji než u substantiv označujících osoby a bytosti dochází k tomu, že tytéž koncovky označují maskulina i feminina, jako *el mal / la sal* či *el sol / la col*.

Obecně RAE shledává, že u těchto substantiv platí relativně silná ustálenost koncovek *-o* pro maskulina a *-a* pro feminina s tím, že je častější pronikání koncovky *-a* mezi maskulina než naopak pronikání koncovky *-o* mezi feminina.

Dále zmiňuje speciální případ *ambiguos*, která stejně jako Bello definuje jako substantiva, která v téže formě nabývají obou gramatických rodů beze změny přirozeného rodu. Někdy je tato změna motivována dialektem, společenskou třídou nebo profesí. Jako příklad uvádí femininum *la mar* jako expresivnější vyjádření lidí od moře.

3.5.2 Emilio Alarcos Llorach (1994)

V devadesátých letech dvacátého století se španělské gramatice, a s tím i gramatickému rodu, věnuje Emilio Alarcos Llorach ve své knize *Gramática de la lengua española*.

Nejprve říká, že gramatický rod je vlastností všech substantiv a že podle tradice rozlišujeme dva gramatické rody, a to mužský a ženský. (Llorach, 1994, str. 72)

Uvádí, že pro lexikální význam substantiva je nezbytné, aby nabývalo buď jeden, nebo druhý rod, a proto je většina substantiv v rodu neměnná a pevně patří buď mezi maskulina, nebo mezi feminina. Tento tradiční protiklad se promítá do opozice koncovek *-o* a *-a*, jako například *gato / gata*, nebo do opozice přítomnosti a nepřítomnosti koncového *-a*, jako *autor / autora*. (Llorach, 1994, str. 73)

Podotýká ale okamžitě, že neexistuje pevné pravidlo, že by koncovky *-a* patřily výhradně k rodu ženskému, a koncovky *-o* výhradně k rodu mužskému. Jako příklad uvádí feminina *radio, mano, foto*, a naopak maskulina *día, programa* nebo *mapa*. (Llorach, 1994, str. 73)

Kvůli existenci těchto výjimek, kvůli substantivům typu *comunes* (jako *el testigo / la testigo*), a také kvůli substantivům, která nekončí na hlásky *-o* či *-a*, uvádí, že rod substantiva lze definitivně stanovit z členu a z konkordance v syntaktických projevech jako *muro blanco*

a *pared blanca*, kdy nám adjektivum explicitně určuje, že *muro* je maskulinum a *pared* je femininum. (Llorach, 1994, str. 73)

Co se týče vztahu mezi gramatickým a přirozeným rodem, jako i ostatní autoři mezi nimi uznává jistou míru korespondence. Vymykají se ale *epicenos* jako například *la hormiga*, *la pulga*, *el mosquito* či *el ruiseñor*, která označují jedním gramatickým rodem subjekty obou přirozených rodů. Jako extrémní případ označuje *el caracol*, které je gramaticky maskulinum, ačkoliv plži jsou hermafroditi. (Llorach, 1994, str. 74)

Všimá si i jiných zákonitostí, které panují mezi substantivy téhož lexikálního základu ale různého gramatického rodu, například opozice velikosti či formy, jako *jarro / jarra*, opozice uživatele a instrumentu *el trompeta / la trompeta*, opozice stromu a plodu jako *manzano / manzana*. (Llorach, 1994, str. 74)

Poukazuje dále i na stírání hranice mezi opozicí gramatických rodů a jistým typem homofonie, kdy mezi maskulinem a femininem téže lexikální formy existují rozdíly tak výrazné, že se jedná spíše o dvě různá substantiva, jako například *el frente / la frente*, *el cometa / la cometa*. Od těch ale odlišuje kategorii *ambiguos*, kdy sice existuje substantivum téže formy v obou rodech, ale jeho význam je totožný, jako *el mar / la mar*. (Llorach, 1994, str. 75)

Stejně jako RAE (1973) poukazuje na generické použití maskulina, o němž jsme mluvili v kapitole 2.4. (Llorach, 1994, str. 76)

Na závěr sekce o gramatickém rodu shrnuje jeho funkci a shledává, že značná arbitrárnost přiřazování gramatického rodu substantivům nám zabraňuje v tom, abychom přesně určili, co znamená gramatický rod pro význam slov.

Za užitečnější považuje Llorach nahlížet na gramatický rod jako na *accidente*, jakousi náhodnou nálepkou, která klasifikuje substantiva do dvou kategorií, aniž by tyto kategorie předem určovaly jakýkoliv konkrétní význam. Gramatický rod podle něj může být indicií vztahu substantiv k dalším slovům výpovědi, jako ve větě *El candelabro de plata viejo / vieja*, kde rozdíl *viejo / vieja* označuje spojitost či nespojitost substantiva *candelabro* s adjektivem *viejo*. (Llorach, 1994, str. 75–76).

3.6 Shrnutí

Gramatický rod, jak je patrné z nejstarších pohledů na něj, vychází ze silné vazby s přirozeným rodem.

V antickém Řecku, kde byl poprvé gramatický rod probírán, stanovili tři základní rody, mužský a ženský v korespondenci s přirozeným rodem, a střední jako neutrální stupeň

mezi nimi. Už tehdy si ale uvědomovali, že realita jazyka neodpovídá rozdělení přirozeného rodu, a rozšířili je o rody v moderní tradici zvané *común*, *epiceno* a *ambiguo*.

Nebrija (1492) přímo definoval gramatický rod substantiv jako to, co rozlišuje samce od samic, a kvůli různým kombinacím gramatického a přirozeného rodu stanovil dokonce sedm rodů.

V osmnáctém a devatenáctém století dochází ke změně náhledu. Zatímco Salva (1830) stále vychází z přirozeného rodu a podle něj definuje gramatický rod, RAE (1771) a Bella (1847) sice připouštějí souvislost mezi gramatickým a přirozeným rodem, ale opouštějí přirozený rod coby definici rodu gramatického.

Motivace této změny je patrná v pokusech o stanovení pravidel, podle kterých by se stanovoval gramatický rod podle sémantického významu substantiv. Je relativně jednoduché sestavit pravidla pro živé bytosti, které od přírody přirozený rod mají (i když i tehdy narážíme na výjimky typu *epicenos*), ale u substantiv označujících neživotné subjekty neexistuje žádný systém, který by umožňoval logicky přiřazovat gramatický rod podle významu bez dlouhých seznamů výjimek a zvláštností.

Ve dvacátém století je již takřka univerzálně uznávaným faktem volnost vztahu mezi přirozeným a gramatickým rodem. Jak RAE (1973), tak Llorach (1994) uznávají, že stanovení gramatického rodu ze sémantického obsahu substantiva je kvůli velkému množství nepravidelností nemožné, a proto stanovují gramatický rod podle syntaktického vztahu mezi substantivy a dalšími slovy ve větě, jako jsou členy, zájmena nebo adjektiva.

Llorach (1994) označuje gramatický rod za etiketu či nahodilost, která nám dodává indicie o kombinatorních vlastnostech substantiva, aniž by přitom měla zásadní význam pro jeho sémantický obsah.

4 Vývoj gramatického rodu z latiny do španělštiny

Současná španělština rozeznává pouze dva gramatické rody, a to maskulinum a femininum. Naproti tomu latina rozeznávala tři, tedy navíc ještě rod střední, neutrum. Tento systém pravděpodobně převzala z indoevropštiny. (Echaide, 1969, str. 90)

Neutrum jako jeden z rodů zmiňuje Antonio de Nebrija, ale už o století později, v polovině 16. století, se od neutra odklání Villalón, který ve španělštině připouští pouze maskulinum a femininum (a jejich kombinaci, *común de dos*). (González Calvo, 1979, str. 52)

Aby španělština dosáhla dvou rodů, musela projít dvěma zásadními transformacemi: zaprvé redukcí systému rodů ze tří na dva a související redistribucí neuter mezi maskulina a feminina, zadruhé vznikem korespondence mezi gramatickým rodem a koncovkami substantiv. (Penny, 1993, str. 118)

4.1 Přerozdělení substantiv středního rodu

Ačkoliv historicky existovala v latině systematičnost substantiv středního rodu, kdy maskulina a feminina označovala bytosti životné, zatímco neutra výhradně bytosti neživotné, tak rozlišení neuter od maskulin a feminin nebylo nikdy dostačující a jednoznačné, ať už po stránce formy nebo významu. Existovalo velké množství neživotných slov mezi maskuliny a femininy, a méně početná skupina životných slov mezi neutry. (Penny, 1993, str. 119)

Neutra navíc nebyla odlišena ani po formální stránce, jejich jedinými specifickými charakteristikami bylo, že měla shodné koncovky nominativu a akuzativu, a plurál končící na *-a* v těchto pádech. (Penny, 1993, str. 119)

Proto už v prvním století našeho letopočtu probíhal ve vulgární latině proces, kdy byla neutra redistribuována mezi zbylé dva rody, a to buď podle jejich koncovek, nebo podle dalších aspektů. (Aguilar, 1988, str. 115) Tento proces zjednodušování po latině převzaly další románské jazyky, s výjimkou rumunštiny. (Echaide, 1969, str. 95) Protože ale latina neměla pevně definovaný systém koncovek příslušných pro jednotlivé rody, tak k morfologické transformaci docházelo ještě později, v přechodu mezi latinou a románštinou (starou španělštinou). (Penny, 1993, str. 119)

Obecný princip, který určoval přerozdělování neuter mezi maskulina a feminina, shledávají jak Penny, tak Echaide ve vlivu morfologickém, podle koncovky, kterou příslušné

substantivum po přechodu do španělštiny mělo. Tento obecný princip lze rozdělit do tří kategorií podle koncovek latinských neuter.

4.1.1 Neutra s koncovkou obsahující *-o-* nebo *-u-*

Pokud mělo neutrum v koncovce velární vokál (zadopatrový vokál, *o* a *u*), pak přešlo mezi maskulina.

Například neutra, která díky fonologickému vývoji akuzativu singuláru *-um* přešla do španělštiny s koncovkou *-o* jako *templum* → *templo*, *caput* → *cabo*, *cornum* → *cuerno*.

Stejně tak neutra končící na *-us*, která v první fázi přechodu mezi latinou a španělštinou končila na *-os*, jako *pectus* → *pechos*, *tempus* → *tiempos*, byla motivována svými formami v plurálu končícími na *-o* na konečné tvary *pecho*, *tiempo*. (Echaide, 1969, str. 95)

4.1.2 Neutra s koncovkou *-a*

Neutra, která přecházela do španělštiny z plurálové formy, která končila na *-a*, nabývala rod ženský.

V některých případech, jako je *leño* / *leña* si forma, která přešla z plurálu (*ligna* → *leña*), zachovala význam širšího rozsahu než forma přecházející ze singuláru (*lignum* → *leño*). Podobně se také názvy plodů přecházející z plurálu, jako *pira* → *pera*, *cerasia* → *cereza*, staly femininy. (Echaide, 1969, str. 97)

Další skupinou neuter, která převzala ženský rod, byla neutra původu řeckého končící na *-ma*, jako je *schisma* → *sisma*, *clima* → *clima*. Dnes se ale většina z nich užívá v maskulinu, a to kvůli významnému vlivu kultismů, kde byl preferován rod příslušící substantivu ne podle jeho koncovky, ale podle etymologického rodu. Ve vzdělaných vrstvách bylo maskulinum chápáno jako významově bližší původnímu neutru. U některých ale stále existuje silné kolísání rodu, například *reúma*, *fantasma*, *asma*. (Echaide, 1969, str. 95–96)

Femininy se také obecně stávala jednoslabičná neutra, jako *mel* → *miel*, *fel* → *hiel*, *sal* → *sal*. Také *lac* přešlo přes tvar *lactem* k femininu *leche*. (Echaide, 1969, str. 97)

4.1.3 Neutra s jinými koncovkami

Pokud neutrum v koncovce nemělo vokály *o*, *u* nebo *a*, pak mu byl gramatický rod přiřazen arbitrárně, často s vlivem významové blízkosti již existujícího substantiva, ať už

v maskulinu či femininu. Echaide uvádí jako takový vliv analogii v lexikální sérii (např. názvy řek obecně podle *el río* často přecházely pod maskulina). (Penny, 1993, str. 119)

4.2 Vznik korespondence koncovek a rodů substantiv v maskulinu a femininu

Už v latině existovala korespondence mezi formou substantiva a jeho rodem, kdy většina substantiv končících na *-us* byla maskuliny, zatímco většina substantiv končících na *-a* byla femininy. Přesto ale latina neměla výlučné koncovky jednoho nebo druhého rodu. (Penny, 1993, str. 123)

V pozdní epoše latiny a v době románštiny probíhal proces morfologické transformace, která vykrytalizovala do koncovek silně specifických pro dané gramatické rody. (Aguilar, 1988, str. 115)

4.2.1 Maskulina a feminina zakončená v latině na *-us* a *-a*

Vulgární (obecná) latina od 1. století měla silné tendence sjednocovat vztah mezi koncovkou substantiva a jeho rodem. Ve španělštině pak tato tendence pokračuje, i přes výjimky jako *la mano* a *el día*. (Penny, 1993, str. 124)

Tři problematické třídy byly názvy stromů, drahých kamenů a příbuzenských vztahů.

U názvů stromů šlo často o latinská feminina končící na *-us*. U nich v přechodu do španělštiny došlo ke změně koncovky *-us* na *-o* a zároveň ke změně rodu tak, aby platila korespondence koncovky *-o* a mužského rodu, například *pinus* (f) → *pino* (m), *fraxinus* (f) → *fresno* (m). (Penny, 1993, str. 124) (Aguilar, 1988, str. 117)

U názvů drahých kamenů došlo k jejich pronikání do španělštiny později a většinou skrze jejich psanou formu, jen výjimečně přešly do španělštiny skrze orální formu. V latině se jednalo o feminina s koncovkami *-um*, které se v transformaci do španělštiny měnily na *-o*, a proto by jejich tvar odpovídal spíše maskulinům. Protože šlo ale o kultismy, existovala tendence uchovat jejich etymologický rod ženský, a proto došlo ke změně koncovek, jako *smaragdum* (f) → *esmeralda* (f), *amethystum* (f) → *amatista* (f). (Echaide, 1969, str. 94)

Termíny příbuznosti (jako *socrus* (f) a *nurus* (f), tchyně a snacha) měly podle svých koncovek přejít do španělského maskulina (*-us* → *-o*), což by ale odporovalo jejich přirozenému rodu, proto došlo k modifikaci jejich tvaru *socrus* (f) → *suegra* (f), *nurus* (f) → *nuera* (f). (Penny, 1993, str. 124)

Opačný konflikt mají slova *planeta* (m), *cometa* (m), která si i přes svoji koncovku zachovala rod mužský. Jedná se o silný vliv kultismů, protože se až do 16. století používala podle koncovky jako feminina, ale pod vlivem etymologického rodu se vrátila k maskulinu.

Zajímavostí je, že ve významu neastronomickém, jako *plášť* a *papírový drak*, zůstala femininy. (Echaide, 1969, str. 94 a 98)

4.2.2 Substantiva zakončená v latině na -e nebo konsonant

Na rozdíl od předchozí skupiny, u těchto substantiv neexistuje silná korespondence mezi jejich formou a gramatickým rodem. Velice často si proto ponechávají rod etymologický, například maskulina *hominem* → *hombre*, *patrem* → *padre*, *montem* → *monte*, nebo naopak feminina *mulierem* → *mujer*, *matrem* → *madre*, *sortem* → *suerte*. (Echaide, 1969, str. 93)

Na druhou stranu, protože jejich koncovky nekorrespondují silně s maskuliny ani femininy, je u nich relativně běžná rodová změna.

Běžný je přechod feminin této skupiny začínajících na vokál mezi maskulina, a to z důvodu, že člen pro maskulina i feminina měl ve středověké španělštině shodnou formu, a pro mluvčí tak bylo těžší je odlišit. V malém počtu případů slovo přijímá ve španělštině oba rody, nebo se vyskytuje v různých rodech v různých regionech. (Penny, 1993, str. 125)

Tlak na sjednocení formy a gramatického rodu je patrný ve fenoménu zvaném hypercharakterizace (*hipercharacterización*), kdy se upravuje koncovka tak, aby explicitně označovala rod. Jedná se například o feminina původně zakončená na *-or*, *-és*, *-e*, *-ón*, která v poslední fázi středověké španělštiny přešla na *-ora*, *-esa*, *-a*, *-ona*, například *turture* → *tórtola*. U maskulin pak šlo o případy jako *cicere* → *chícharo*. (Penny, 1993, str. 125–126)

4.2.3 Kolísání gramatického rodu

I přes proběhnuvší krystalizaci korespondence koncovek substantiv s gramatickými rody nedošlo dosud ve španělštině k pevnému oddělení koncovek maskulin od feminin. Existují četné příklady maskulin končících na *-a*, a méně početné, ale přesto existující příklady feminin končících na *-o*.

Echaide uvádí jako důvod této rozkolísanosti konflikt dvou a více různých faktorů, které ovlivňují gramatický rod⁹. Mohou to být faktory sémantické (přirozený rod označovaného subjektu, analogie v lexikální sérii), historické (etymologie latinského rodu), morfologické (obzvláště koncovky slov), nebo syntagmatické (při výpustce primárního

⁹ Podrobněji se těmito faktory zabýváme v sekci 2.6.

výrazu při substantivizaci adjektiv nebo při lexikologickém rozložení). (Echaide, 1969, str. 92–93)

Z pohledu historického vývoje jazyka je nejčastějším zdrojem kolísání konflikt mezi morfologickým vlivem a etymologickým rodem. Tento konflikt se přiklání na jednu nebo druhou stranu, často pod vlivem buď běžného jazyka (který preferuje morfologickou pravidelnost), nebo kultismů (které preferují etymologický rod).

U substantiv označující živé bytosti je pak přirozeným zdrojem kolísání rodu vliv přirozeného rodu, což nám potvrzuje zásadní roli přirozeného rodu pro determinaci gramatického rodu. (Echaide, 1969, str. 98–99)

5 Neologismy

Jazyky jsou odrazem reality každodenního světa, ve kterém se pohybují jejich mluvčí. Proto se musejí vypořádávat se změnami, ke kterým v reálném světě dochází. Neustále se vyvíjející svět klade jazyku úkol najít, jak označovat nové předměty, činnosti, funkce, koncepty, myšlenky, hnutí a celou řadu dalších novinek.

Neologie a neologismy jsou prostředky, kterými se jazyk přizpůsobuje novým realitám a označuje nové skutečnosti.

V této kapitole se věnujeme neologii a kategorizaci jednotlivých neologických procesů relativně široce, což je důsledkem toho, že v praktické části budeme neologismy dělit na základě neologických procesů, jimiž vznikly, a podle nich budeme také analyzovat jejich nabývání gramatického rodu.

5.1 Neologie a neologismy

Španělská královská akademie Real Academia Española definuje neologii jako „*proceso tvorby neologismů*”¹⁰, a neologismus jako „*slovo, význam či obrat, který je v jazyce nový*”¹¹.

Gloria Guerrero Ramos označuje rozdíl mezi neologií a neologismem jako rozdíl mezi procesem a produktem. Neologie je pro ni proces, kterým se v jazyce utvářejí nové formy a nové významy slov a který můžeme studovat na úrovni jeho výsledků, tedy neologismů. (Guerrero Ramos, 1997, str. 10)

Podle Alvara Ezquerry se při procesu vzniku neologismu objevuje nová situace, ve které mluvčí musí, podle svého uvážení, použít nový lexikální prvek, který:

- a) najde v existujícím jazyce obohacením jeho stávajícího významu o nový
- b) vytvoří nově podle pravidel slovtvorby
- c) nalezne v jiném jazyce

Výsledkem je v prvním případě neologie sémantická, v druhém případě neologie formální, a v třetím případě takzvaná výpůjčka. V prvních dvou případech dochází k obohacení jazyka v rámci jeho jazykového systému, zatímco ve třetím případě se jazyk obohacuje zvnějšku. (Alvar Ezquerra, 2002, str. 18)

¹⁰ neología | Definición de neología - Diccionario de la lengua española - Edición del Tricentenario [online]. [cit. 2018-12-09]. Dostupné z <http://dle.rae.es/?id=QOnNox9>

¹¹ neologismo | Definición de neologismo - Diccionario de la lengua española - Edición del Tricentenario [online]. [cit. 2018-12-09]. Dostupné z <http://dle.rae.es/?id=QOrQDkR>

Z této klasifikace neologismů na tři kategorie, tedy sémantické, formální a výpůjčky, budeme vycházet i v této práci a jednotlivé kategorie následně popíšeme podrobněji.

Moment, o kterém mluví Alvar Ezquerria, je klíčový vzhledem k tématu této práce. Pokud totiž mluvčí při setkání s novou realitou a hledání nového výrazu pro její označení použije substantivum, musí se většinou také rozhodnout, v jakém gramatickém rodu jej použije. Tuto situaci se budeme snažit popsat skrze korpusovou analýzu v praktické části této práce.

5.2 Hranice neologismu

Otázkou, která vyvstává v souvislosti s neologií a neologismy, je určení hranice, kdy nová slova v jazyce přestávají být nová.

Je relativně jednoduché definovat neologismy v momentu jejich vzniku: slovo, které je užito poprvé, případně užito poprvé v konkrétním významu, je neologismus. Co je ale složitější, je stanovit hranici, kde neologismus přestává být neologismem a kdy nově vzniknuvší slova přecházejí do běžné slovní zásoby mluvčích jazyka.

Gloria Guerrero Ramos ve své práci zmiňuje kritéria Louise Guilberta, která pomáhají neologismus rozpoznat: pokud se jedná o slovo cizího původu¹², pak nejlepší zárukou toho, že slovo ztratilo charakter neologismu, je jeho totální fonetická a grafická adaptace do jazykového systému, kam přešlo. Totéž nastává z pohledu morfologického, kdy je slovo schopno produkovat odvozeniny, a z pohledu sémantického, kdy má schopnost nabývat nové významy a stávat se polysémickým. (Guerrero Ramos, 1997, str. 13)

5.3 Kategorizace neologických procesů

Jak jsme již zmínili v sekci 5.1, podle Alvara Ezquerria má mluvčí při hledání neologismu tři možnosti, jak nová slova vytvářet. Podle nich můžeme neologii rozlišit na tři hlavní kategorie:

a) Neologie formální, při které dochází k vytvoření nové formy odvozením z již existujícího základového slova

¹² Co se týče neologie uvnitř jazyka (neologie formální a sémantická), stanovení hranice je ještě složitější, protože neologismy formálního typu jsou od svého vzniku adaptovány na fonetický, grafický i morfologický systém jazyka. U těchto neologismů je možné stanovit jejich hranici na základě četnosti jejich užívání mluvčími a toho, zda je sami mluvčí považují za nová slova, či ne.

b) Neologie sémantická, při které dochází k obohacení existujícího slova o nový význam, aniž by došlo ke změně jeho formy

c) Neologie pomocí výpůjček, při které dochází k obohacení jazyka o nové slovo, které již existuje v jazyce jiném

Tato klasifikace vychází ze Saussurova konceptu lingvistického znaku, který se skládá ze dvou částí – označujícího a označovaného. Formální neologie vytváří nový znak buď pouze na úrovni označujícího, nebo jak na úrovni označujícího, tak i označovaného. Sémantická neologie obohacuje existující znak o novou část označovanou při zachování existující části označující. Neologie výpůjček pak přináší do jazyka nové znaky z cizích jazyků, a to v obou částech, jak označující, tak i označované.

Nejedná se o jediný existující způsob kategorizace neologie¹³, ale pro účely této práce jsme jej zvolili jako nejvhodnější.

5.4 Neologie formální

Formální neologie je proces, při kterém se vytvářejí nové lingvistické znaky, a to buď novým vytvořením označujícího, nebo současným vytvořením označujícího i označovaného v rámci znaku. (Guerrero Ramos, 1997, str. 19)

Formální neologie v praxi spočívá v tvorbě nových lexikálních jednotek pomocí mechanismů, které k tomu má jazyk k dispozici. Ve španělštině za hlavní mechanismy formální neologie považujeme skládání (kompozici) a odvozování (derivaci). Další, výrazně méně produktivní prostředek, je tvorba *ex nihilo* čili z *ničeho*.

Podle Manuela Alvara Ezquerry je kompozice takový proces, při kterém se spojují alespoň dvě lexikální jednotky, které mohou v jazyce existovat i samostatně, zatímco derivace zahrnuje prvky, které samostatně existovat nemohou. (Alvar Ezquerra, 2002, str. 20)

Jiný pohled na rozlišení formální neologie najdeme v knize *Neología en el español actual* od kolektivu autorů Bartoš, Buzek a Fialová, kteří ji rozdělují na procesy syntaktické (syntaktická vazba lexikálních jednotek, která odpovídá kompozici), a morfologické

¹³ Gloria Guerrero Ramos ve svém díle zmiňuje možnou klasifikaci neologie na *denominativní* a *stylistickou*, kde denominativní neologie vychází z objektivní potřeby pojmenovávat nové koncepty v rámci komunikace. Naproti tomu stylistická neologie vychází ze subjektivní potřeby vlastního vyjádření a expresivity konkrétního mluvčího, kdy dochází k novému pojmenování již existující reality. Pro účely této práce je ale tato klasifikace nevhodná, protože je založena na subjektivitě, kterou nelze snadno podrobit korpusové analýze.

(připojování morfémů k základovým slovům, které odpovídá derivaci). (Bartoš, a další, 2006, str. 14)

V této práci vycházíme z rozlišení procesů formální neologie Manuela Alvara Ezquerry a jednotlivé typy následně blíže popisujeme.

5.4.1 Kompozice

Kompozice je proces vytváření neologismů, do něž vstupují alespoň dvě lexikální jednotky, které mají jazykovou autonomii, tedy mohou v jazyce existovat i samostatně. Můžeme ji rozlišovat podle míry grafického spojení jednotlivých jednotek. (Alvar Ezquerra, 2002, str. 20)

5.4.1.1 Kompozice disjunkcí

Alvar Ezquerra definuje disjunkci jako takovou kompozici, při které jednotlivé prvky nevytvářejí jeden grafický celek, přestože označují jeden subjekt. (Alvar Ezquerra, 2002, str. 43)

Klíčovým znakem kompozice disjunkcí je skutečnost, že výsledná lexikální jednotka označuje přesně jeden koncept. Prvky utvářející tento typ kompozice jsou nominálního charakteru a obvykle mají strukturu *denominace + specifikace*. Tento proces je nejproduktivnější u názvů zvířat a rostlin. (Alvar Ezquerra, 2002, str. 28)

Běžné kombinace jsou *substantivum + adjektivum* jako *rosa silvestre*, *opinión pública*, nebo *substantivum + substantivum* jako *perro mapache* nebo *pez espada*. (Alvar Ezquerra, 2002, str. 28)

5.4.1.2 Kompozice kontrapozicí

Kontrapozice představuje vyšší stupeň grafického sjednocení než disjunkce, kdy ve většině jazyků dochází ke spojení jednotlivých prvků pomlčkou. Ve většině případů dochází ke kombinaci *adjektivum + adjektivum*, které jsou vztažené syntaktickou vazbou *y* jako například *un proceso químico-físico* (z *un proceso químico y físico*). Výsledný tvar je také adjektivum. Existuje i možnost spojení *substantivum + substantivum*, jako například *buque-escuela*. (Alvar Ezquerra, 2002, str. 29)

5.4.1.3 Kompozice synapsí

Kompozice synapsí zahrnuje alespoň dvě lexikální jednotky, které jsou spojeny syntakticky, většinou pomocí předložky *de*, například *conferencia de prensa*, *silla de ruedas*,

méně často pomocí předložky *a*, například *mando a distancia*. Pořadí prvků synapse dodržuje vzor *určovaný + určující*. Oba prvky si udržují svou plnou lexikální formu. (Alvar Ezquerra, 2002, str. 24)

5.4.1.4 Juxtapozice

Juxtapozice je nejproduktivnějším typem kompozice. Dochází při ní ke grafickému spojení jednotlivých prvků do jediného celku. Prvky, které se na juxtapozici podílejí, mohou pocházet z různých lexikálních kategorií, a proto i výsledné produkty juxtapozice mohou být substantiva, adjektiva i verba.

Jednotlivé prvky juxtapozice mohou mít navzájem vztah koordinace či subordinace (souřadnost či podřízení). Vztah koordinace můžeme vysvětlit jako *casatienda* je zároveň *casa* i *tienda*. Naproti tomu vztah subordinace můžeme vysvětlit jako *boca (de la) manga*. (Alvar Ezquerra, 2002, str. 32)

Možnou kombinací juxtapozice je *substantivum + substantivum*, například *telaraña* (koordinace) či *puertaventana* (subordinace).

Další možností je kombinace *adjektivum + adjektivum*, například *tonticiego* (koordinace) či *hispanohablante* (subordinace).

Další možnou kombinací je *substantivum + adjektivum*, kdy může být výsledkem substantivum, například *aguardiente*, nebo adjektivum, například *pelirrojo*.

Také jsou kombinace *verbum + substantivum*, kdy vzniká substantivum, například *girasol*.

Dále je možná kombinace *adverbium + verbum*, kdy vzniká sloveso, například *menospreciar*.

Zajímavostí pak mohou být juxtapozice větné (*oracionales*), jako například *nomeolvides*¹⁴. (Alvar Ezquerra, 2002, str. 31–40)

5.4.1.5 Kompozice obecnými předponami

Manuel Alvar Ezquerra považuje vytváření nových slov pomocí obecných předpon za součást kompozice, nikoli derivace. Předpona se připojuje k základovému slovu, ale mohla by existovat i samostatně. Předpona neovlivňuje gramatickou kategorii základového slova. Obecné předpony se mohou pojit se substantivem, jako v případě *contrarreforma*, kdy je výsledkem substantivum, nebo s verby, jako v případě *descuidar*, kdy je výsledkem

¹⁴ K podobné konstrukci dochází i v angličtině, kdy název pro pomněnku je *forget-me-not*.

verbum, nebo s adjektivy, jako v případě *apolítico*, kdy je výsledkem adjektivum. (Alvar Ezquerria, 2002, str. 41)

5.4.1.6 Zkracování

Zkracování je opačným procesem ke kompozici, kdy se slova neskládají, ale naopak se z jejich stávající formy ubírá. Zkracování probíhá na označující složce lingvistického znaku, zatímco označovaná složka a gramatická kategorie slova zůstávají zachovány. (Alvar Ezquerria, 2002, str. 45)

Rozeznáváme následující možnosti zkracování:

a) Abreviamiento (vytváření zkrácenin, také *truncation* či *clipping*) sestává z fonické redukce slova, která probíhá procesem apokopy (ztráta koncových fonémů) nebo vzácněji afereze (ztráta počátečních fonémů). Například *zoo* ze *zoológico*, *cine* ze *cinematógrafo*, *foto* z *fotografía* nebo (aferezí) *bus* z *autobús*. (Alvar Ezquerria, 2002, str. 45)

b) Abreviatura (vytváření zkratk) sestává ze zkrácené grafické reprezentace výrazu, například *d.* z *don* (apokopa) nebo *Dr.* z *doctor* (synkopa¹⁵). Existují také složené abreviatury, jako například *d.e.p.* z *descanse en paz*, které jsou důvodem, proč Alvar Ezquerria řadí zkracování mezi procesy kompozice, protože se na redukci může podílet dvě nebo více lexikálních jednotek. (Alvar Ezquerria, 2002, str. 46)

Zkratky najdeme v registru psaného jazyka, protože mluvčí při jejich vyslovování obvykle používají plný tvar. (Alvar Ezquerria, 2002, str. 46)

c) Akronymie je morfologický proces, při kterém se nová slova vytvářejí spojováním začátků nebo konců jednotlivých lexikálních jednotek do jednoho nového celku. Například *informática* z *información automática* nebo *motel* z *motorist hotel* (Guerrero Ramos, 1997, str. 35)

d) Vytváření iniciálových a slabičných zkratk (*siglación*) je další proces kompozice zkracováním, který přidává Gloria Guerrero Ramos. Při tomto procesu se nové slovo vytváří z počátečních písmen (nebo slabik) názvu nebo slovního spojení, a výsledné slovo je svým významem odlišné od jednotlivých slov, ze kterých je vytvořeno. Obvykle označují vlastní jména politických stran, společností a organizací. (Guerrero Ramos, 1997, str. 36)

Příkladem iniciálové zkratky užití přímo v této práci je zkrácený název pro Španělskou královskou akademii Real Academia Española, RAE.

¹⁵ Synkopa je vynechání hlásek uprostřed slova.

5.4.2 Derivace

Derivace je proces vytváření neologismů, při kterém se na již existujícím lexikálním základě vytváří nové slovo pomocí prvků, které nemají jazykovou autonomii, tedy nemohou v jazyce existovat samostatně. Obecně je označujeme jako *afixy*, a podle pozice vzhledem k lexikálnímu základu je dělíme na *prefixy* (předpony) a *suffixy* (přípony)¹⁶.

5.4.2.1 Derivace prefixací

Prefixace je jedním z nejdůležitějších procesů tvorby neologismů. Prefixace probíhá přidáním alespoň jedné předpony k existujícímu základovému slovu. Prefixace s největší četností probíhá v odborném jazyce a má velmi rychlou schopnost pronikání do běžného lexika. (Guerrero Ramos, 1997, str. 26)

Používané předpony často pocházejí z latiny (například *infra-*, *ultra-*) a řečtiny (například *auto-*, *poli-*, *hiper-*) nebo z latinizovaných tvarů jako *maxi-*, *mini-*, *multi-*, *pluri-*. Protože tyto předpony nemají lexikální autonomii, tedy nevytvářejí samostatné prvky v jazyce, řadíme jejich používání do derivace. (Guerrero Ramos, 1997, str. 26)

Rozdělení předpon je možné podle mnoha různých hledisek, například podle významového hlediska:

- a) Množství: *multi-*, *pluri-*, *poli-*, *mono-*, *uni-*, *bi-*, *tri-*
- b) Intenzita: *super-*, *hiper-*, *sobre-*, *mini-*, *micro-*, *hipo-*
- c) Čas: *ante-*, *pre-*, *post-*, *pos-*
- d) Vyloučení: *des-*
- e) Opozice: *anti-*
- f) Souhlas: *pro-*
- g) Lokace: *infra-*

Jedná se ale pouze o jeden z možných návrhů rozdělení prefixů, existují i další. Je možné například dělit prefixy na *vulgares* (obecné), *cultos* (kultivovaného jazyka) či *prefijoides*¹⁷ (prefixoidy, například *hiper-*, *inter-*).

¹⁶ Existují také infixy (vpony), které ale ve španělštině do slovo tvorby nezasahují, používají se jen v omezené míře pro usnadňování výslovnosti.

¹⁷ Jedná se o prvky pocházející z latiny a řečtiny, které se hojně používají ve vědě a technice. Jejich přesné vymezení ale není v lingvistice ustálené.

5.4.2.2 Derivace sufixací

Dalším procesem vytváření nových slov je připojování přípon k základovému slovu. Derivace probíhá na úrovni morfologické a sémantické. Výsledné slovo může zůstat stejného slovního druhu (*golpe* → *golpismo*), nebo může přecházet do jiného slovního druhu (*peatón* → *peatonal*, *formal* → *formalizar*, *convocar* → *convocatoria*). (Guerrero Ramos, 1997, str. 29)

Jedním ze způsobů dělení sufixace, který zmiňují Bartoš, Buzek a Fialová, je dělení na *apreciativní* (hodnotící) a *neapreciativní* (nehodnotící). Hodnotící sufixace zabarvuje základové slovo, ale nevytváří nové lexikální jednotky. Jedná se například o *deminutiva* (zdrobněliny), *augmentativa* (zveličeniny), *pejorativa* (hanlivá slova). (Bartoš, a další, 2006, str. 25)

Neapreciativní sufixace je z pohledu této práce důležitější, protože při ní dochází k vytváření nových lexikálních jednotek. Bartoš, Buzek a Fialová zmiňují následující rozdělení podle toho, jaké gramatické kategorie je základové slovo, a jaké gramatické kategorie je slovo nově vytvořené:

a) Substantivizace (derivace nominální) – výsledkem je substantivum. Může vznikat z jiného substantiva (substantivizace denominální, například přípony *-ada*, *-ado*, *-aje*, *-al* / *-ar*, *-ero* / *-era*, *-ería*, *-ismo*, *-ista*), z adjektiva (substantivizace deadjektivální, například přípony *-ismo*, *-ancia* / *-encia*, *-dad* / *-tad* / *-edad* / *-idad*, *-ería* / *-ía*), z verba (substantivizace deverbální, například přípony *-ado* / *-ido*, *-aje*, *-ción* / *-ación* / *-ición* / *-sión*, *-adero* / *-edero* / *-idero*, *-dor* / *-ador* / *-edor* / *-idor* / *-tor*, *-miento* / *-amiento* / *-imiento* / *-mento*, *-ante* / *-ente* / *-iente*)

b) Adjektivizace (derivace adjektivální) – výsledkem je adjektivum. Může vznikat ze substantiv (adjektivizace denominální, například přípony *-al*, *-ario* / *-orio*, *-ero*, *-oso*, *-ivo*, *-ístico*, *-ico*, *-il*, *-esco*), z dalších adjektiv (adjektivizace deadjektivální, například přípony *-ista*, *-oide*), nebo z verb (adjektivizace deverbální, například přípony *-able* / *-ible*, *-ante* / *-ente* / *-iente*, *-dor* / *-ador* / *-edor* / *-idor*, *-adizo* / *-edizo* / *-idizo*)

c) Verbalizace – výsledkem je verbum. Může vznikat ze substantiv, adjektiv i dalších verb pomocí přípon například *-ar*, *-ear*, *-izar*, *-ificar*, *-ecer*.

(Bartoš, a další, 2006, str. 25–50)

5.4.2.3 Neoklasická kompozice

Guerrero Ramos zmiňuje jako další proces neoklasickou kompozici (*composición culta*). Jako kritérium kompozice jsme stanovili schopnost jednotlivých komponujících prvků existovat samostatně. V případě neoklasické kompozice sice prvky kompozice neexistují samostatně ve španělském jazyce, ale existují v jazyce jiném, obvykle v latině nebo řečtině, jako například *antropomorfismo* či *antropología*. Případně může jít o kombinaci existujícího španělského lexikálního základu s řeckými či latinskými prvky, jako *biodegradación* či *aerotransportar*. (Guerrero Ramos, 1997, str. 33–34)

Vzhledem k tomu, že je naše práce zaměřena na jazyk španělský, a vzhledem ke korpusové analýze, kterou budeme provádět, je pro nás užitečnější držet se striktně hlediska jazykové autonomie komponujících prvků ve španělštině. Proto budeme tento typ neologie řadit mezi varianty derivace, ačkoliv jej Gloria Guerrero Ramos považuje za typ kompozice.

5.4.3 Parasyntéza

Dalším procesem slovo tvorby je parasyntéza, kdy dochází k vytvoření nového slova současnou prefixací i sufixací¹⁸, například u slova *retroalimentación*. (Alvar Ezquerro, 2002, str. 23)

Problematickou otázkou parasyntézy je odlišení parasyntézy od postupné prefixace a sufixace. Například slovesa *reagravar* a *reavivar* se nepovažují za slova vzniklá parasyntézou, ale za prefigované deriváty vznikající na základě slov *agravar* a *avivar*. Naproti tomu *agravar* a *avivar* se za příklad parasyntézy považují. (Bartoš, a další, 2006, str. 60)

Nejproduktivnějším typem parasyntézy je parasyntéza verbální, při které vznikají nová slovesa buď na bázi substantiva (například *a* + substantivum + *ar*, jako *arrinconar*), nebo na bázi adjektiva (například *a* + adjektivum + *ar*, jako *acortar*). (Bartoš, a další, 2006, str. 61–65)

¹⁸ Kromě parasyntézy derivativní (pomocí současné prefixace a sufixace) existuje také parasyntéza kompozicí (pomocí současné kompozice a sufixace), která je ale velmi málo produktivní, a proto se jí v této práci podrobněji nevěnujeme. Kvůli ní ale vyčleňujeme parasyntézu mimo kategorie kompozice a derivace.

5.4.4 Tvorba *ex nihilo*

Dalším procesem vytváření nových slov je tvorba *ex nihilo*, při které dochází k vytvoření nového slova bez využití existujícího slovního základu. Jedná se o velmi málo produktivní způsob neologie. (Guerrero Ramos, 1997, str. 36)

Jako slova vzniklá *ex nihilo* můžeme uvést například *gas*¹⁹ (plyn), které vytvořil vlámský chemik Jean-Baptiste van Helmont, inspirovaný řeckým slovem *khaos*, v sedmáctém století. Nebo z dvacátého století slovo *googol*²⁰, které údajně vytvořil devítiletý synovec matematika Edwarda Kasnera pro označení čísla 10^{100} . Později podle tohoto slova pojmenovali Larry Page a Sergey Brin svůj vyhledávač Google.

5.5 Neologie sémantická

Sémantická neologie je založená na obohacení existujícího slova o nový význam bez toho, aby došlo ke změně jeho formy. (Vleja, 2004, str. 202)

Sémantická neologie je v jazyce obtížně identifikovatelná, protože ji nelze rozpoznat na základě vnějších znaků. Změna významu slova se na jeho formě žádným způsobem neprojevuje. Sémantické neologismy se dají identifikovat pouze ze svého kontextu. (Cabré Castellví, 2006, str. 240)

Bartoš, Buzek a Fialová vysvětlují užívání sémantické neologie jazykovou úsporností, kdy neologie formální vytváří nové výrazy, čímž dochází k rozšiřování lexika a tím i obtížnější zapamatovatelnosti pro mluvčího. Naproti tomu sémantická neologie využívá slov již existujících, čímž nedochází k rozšiřování lexika. Naopak ale sémantická neologie komplikuje situaci mluvčím v případě, že nové významy nejsou snadno odvoditelné z kontextu. Některé významy jsou silně posunuté od původního základu. (Bartoš, a další, 2006, str. 11)

Nejproduktivnějšími skupinami společnosti, u kterých dochází k využívání sémantické neologie, jsou mladiství a jejich slang, a pak také vrstvy na okraji společnosti, kde sémantickou neologii využívá argot. (Bartoš, a další, 2006, str. 12)

¹⁹ gas | Origin and meaning of gas by Online Etymology Dictionary [online]. [cit. 2018-12-09] Dostupné z: <https://www.etymonline.com/word/gas>

²⁰ googol | Origin and meaning of googol by Online Etymology Dictionary [online]. [cit. 2018-12-09] Dostupné z: <https://www.etymonline.com/word/googol>

Sémantická neologie může probíhat různou měrou. Může docházet k drobnému posunování významu slova, jako například *higiénico* → *limpio*, kde slovo *higiénico* doslova znamená *související s hygienou*, ale došlo k posunutí jeho významu na *čistý*.

Také může docházet k rozšiřování významu slova o zcela nové významy nad rámec již existujících, a to na základě různých procesů. Bartoš, Buzek a Fialová zmiňují:

a) Metafora – dochází k přenesení významu na základě vnější podobnosti, například podobnosti formy, barvy nebo funkce. Například *esqueleto* z původního významu *soustava kostí* nabývá nové významy *opěrná struktura*, *schéma*, *formulář k vyplnění*. Podobně *verde* z původního významu *zelený* získává metaforické významy *nezralý*, *nezkušený* a podobně.

b) Metonymie – dochází k přenesení významu na základě vnitřní podobnosti, například *cuello* jako *krk*, získává metonymií význam *límeček*. Podobně *satélite* z původního astronomického významu získává význam *satelitní město*.

Další možnost sémantické neologie uvádí Gloria Guerrero Ramos v takzvané *conversión* čili konverzi, při které dochází ke změně gramatické kategorie lexému a tím jeho významovému obohacení. (Guerrero Ramos, 1997, str. 39)

Rozlišuje pět typů:

a) Konverze předložkového sousloví (předložka + substantivum → adjektivum): *boletín de información* → *informativo*

b) Substantivizace adjektiva: *industria cervecera* → *cervecera*

c) Adjektivizace substantiva (substantivum + substantivum, kde druhé substantivum určuje charakter prvního): *posición clave*

d) Adverbializace adjektiva: *hablar claro* namísto *hablar claramente*

e) Adverbializace substantiva: v hovorovém jazyce se některá substantiva užívají ve funkci adverbii s významem superlativním, jako například *pasarlo bomba*

(Guerrero Ramos, 1997, str. 39–40)

5.6 Výpůjčky

Neologie za použití výpůjček je jedním ze základních způsobů, kterým může docházet k obohacování jazyka. Výpůjčky se nevytvářejí uvnitř jazykového systému, ale přicházejí do něj zvenčí, z jiných jazyků.

Érika Vega Moreno rozlišuje různé typy procesu výpůjček:

a) výpůjčka neadaptovaná – kompletní lexikální jednotka, jak složka označující, tak i označovaná, přechází z jiného jazyka ve své původní formě, bez toho, aby se adaptovala fonologii nebo morfologii cílového jazyka (například *banner*)

b) výpůjčka adaptovaná – kompletní lexikální jednotka, jak složka označující, tak i označovaná, přechází z jiného jazyka a její označující složka se adaptuje na systémy jazyka cílového, na jeho grafický, fonetický, morfologický nebo sémantický systém (například *escanear*)

c) lingvistický kalk – překlad cizího pojmu do cílového jazyka tak, že existující slovo v jazyce získává nový význam (například *canal, firma*)

(Vega Moreno, 2016, str. 288–289)

Výpůjčky přicházejí téměř vždy z jazyka země ekonomicky a vědecky dominantní, či takové, která má určitou míru prestiže v oblasti konkrétního slova. Přítomnost mezinárodních společností a potřeba pojmenovávat nové reality vznikající technologickým pokrokem jsou rozhodujícími faktory u velkého množství nových výpůjček, které skrze moderní technologie pronikají. Největší množství výpůjček proniká do španělštiny z angličtiny. (Guerrero Ramos, 1997, str. 36–37)

6 Praktická část

V praktické části této diplomové práce budeme skrze korpusovou analýzu porovnávat gramatický rod, tak jak jej neologismům přiřazují mluvčí v každodenním použití, s teoretickými pravidly jeho přiřazování.

6.1 Cíl korpusové analýzy

V sekci 2.6 této práce jsme popisovali zákonitosti přiřazování gramatického rodu ve španělštině. Podle Any Marii Echaide jsme stanovili pět motivací gramatického rodu, které jej ovlivňují, a to:

- a) rozdíl pohlaví ve slovech označujících osoby, zvířata, povolání, funkce či profese
- b) zachování etymologického rodu, je-li to možné
- c) forma slova (obzvláště koncový morfém)
- d) paradigmatická analogie v lexikální sérii
- e) syntagmatická kontaminace v substantivizaci adjektiv výpustkou primárního výrazu nebo lexikologickým rozložením

(Echaide, 1969, str. 92)

V korpusové analýze budeme sledovat, v jakých rodech mluvčí konkrétní neologismy používají, a budeme vyhodnocovat míru vlivu jednotlivých motivací gramatického rodu.

Pro provedení této analýzy musíme zvolit korpus, z nějž budeme čerpat. Zároveň musíme zvolit neologismy, jejichž výskyty budeme ve vybraném korpusu vyhledávat.

Následně získané konkordance ručně zanalyzujeme. Bude se jednat o časově nejnáročnější část práce, kterou ale nelze automatizovat. U jednotlivých konkordancí stanovíme, v jakém gramatickém rodu je neologismus užit, a poznamenejme, na jakém základě jsme jej identifikovali (člen, shoda adjektiva nebo zájmena se substantivem apod.).

Při vyhodnocování konkordancí také vyřadíme takové výskyty, které by mohly způsobovat zkreslení nebo šum. Například pokud se tvar neologismu shoduje se slovesem, vyřadíme slovesná užití. Předpokládáme, že nejvyšší podíl vyřazování nastane u neologismů sémantických, jejichž vyhledávání v korpusu je nejobtížnější, protože jejich forma je totožná s formou stávajícího slova, které neologismem není.

Následně výsledky korpusové analýzy vyhodnotíme podle motivací gramatického rodu, pokusíme se popsat vlivy jednotlivých motivací, a celkové závěry shrneme.

6.2 Výběr korpusu

Vzhledem k zaměření této diplomové práce na neologismy jsme vybírali korpusy primárně s ohledem na aktuálnost jejich dat. Zároveň pro nás bylo důležité přiblížení se skutečnému jazyku mluvčích.

V úvahu přicházely dva korpusy: *CORPES XXI* a *Araneum Hispanicum Maius*.

CORPES XXI je referenční korpus Španělské královské akademie. Obsahuje 225 milionů pozic pocházejících z let 2001 až 2012. Data v něm pocházejí z beletrie, publicistiky i odborných textů. Jeho součástí je i menší korpus orální.²¹

Araneum Hispanicum Maius je jedním z korpusů z rodiny Aranea, srovnatelných webových korpusů, které spravuje Vladimír Benko. Obsahuje 1,2 miliardy pozic. Data byla získána z webu v roce 2013.²²

První významný rozdíl mezi těmito korpusy je v počtu pozic: korpus *Araneum Hispanicum Maius* je oproti korpusu *CORPES XXI* pětkrát rozsáhlejší.

Dalším rozdílem je aktuálnost dat. Data v korpusu *Araneum Hispanicum Maius* byla získána o rok později, takže jsou potenciálně o rok aktuálnější.

Dalším zásadním rozdílem jsou žánry těchto korpusů. Korpus *Araneum Hispanicum Maius* obsahuje jazyk webový, který má sice svá specifika, je ale aktuálnější a bližší mluvené řeči. Proto se pro analýzu neologismů jeví jako vhodnější.

V neposlední řadě je přístup ke korpusu *Araneum Hispanicum Maius* praktičtější. Přístup přes Český národní korpus má propracované vyhledávací nástroje s možností vyhledávání pomocí lemmat, za použití tagů, výběr náhodného vzorku i snadné exportování konkordancí ve formátu pro Microsoft Excel. Oproti tomu webové rozhraní korpusu *CORPES XXI* je omezenější a práce s ním je zdlouhavější.

Ze všech těchto důvodů jsme zvolili korpus *Araneum Hispanicum Maius* (dále také *AHM*).

6.3 Výběr neologismů a vzorku

Po výběru korpusu jsme se zaměřili na volbu konkrétních neologismů, které budeme podrobovat korpusové analýze.

²¹ CORPES XXI | Real Academia Española [online]. [cit. 2018-12-20] Dostupné z: <http://www.rae.es/recursos/banco-de-datos/corpes-xxi>

²² Aranea: A Family of Comparable Gigaword Web Corpora [online]. [cit. 2018-12-20] Dostupné z: http://aranea.juls.savba.sk/aranea_about/index.html

Pro získání co možná nejkompletnějšího výběru jsme zvolili *Banco de neologismos* (dále jen *BdN*), což je databáze neologismů, kterou spravuje Instituto Cervantes na své webové službě Cervantes Virtual Center.

BdN v sobě kombinuje data z databází neologismů BOBNEO del Observatori de Neologia del IULA, z projektu Antenas Neológicas a z projektu NEOROC. Díky tomuto propojení zahrnuje *BdN* neologismy jak z území Španělska, tak i z Latinské Ameriky.

Vzhledem ke stáří dat v korpusu *Araneum Hispanicum Maius* (která pocházejí ze září roku 2013²³) jsme vybrali neologismy uvedené v *BdN* k letům 2013 a 2014. Ke zdánlivému časovému nesouladu (rok 2014 v *BdN* a rok 2013 v korpusu) je potřeba podotknout, že rok uvedení neologismu v databázi *BdN* není totožný s rokem prvního výskytu neologismu v jazyce. Dá se proto předpokládat, že neologismy, které byly zaznamenány v roce 2014, byly v běžném užití už o rok dříve, ročnímu časovému posunu tedy dle našeho soudu není třeba připisovat význam.

Neologismy v *BdN* obsahují slova ve všech gramatických kategoriích, ale vzhledem k zaměření této práce na gramatický rod jsme výběr omezili na substantiva.

Počet substantivních neologismů v *BdN* za roky 2013 a 2014 a jejich rozdělení mezi jednotlivé kategorie gramatického rodu zobrazuje tabulka 1.

	2013	2014	Oba roky	Celkem %²⁴
Maskulina	7647	6617	14264	66,85%
Maskulina plurál	124	187	311	1,46%
Feminina	3371	2956	6327	29,65%
Feminina plurál	58	92	150	0,70%
M. i F.	144	97	241	1,13%
Neutra	26	18	44	0,21%
Celkem	11370	9967	21337	100,00%

Tab. 1: Neologismy v *BdN*

Z celkového počtu 21 377 neologismů jsme se rozhodli vybrat vzorek 500 neologismů, které budeme následně podrobovat korpusové analýze. Počty neologismů v jednotlivých kategoriích jsme stanovili tak, aby jejich výsledný vzájemný poměr odpovídal

²³ Přesný moment, kdy byla data pro korpus *Araneum Hispanicum Maius* získána z webu, jsme zjistili ve vyhledávacím formuláři. V nastavení „Omezit hledání“ lze omezit vyhledávání podle parametru `doc.crawl_date`, což je datum procházení webu, a možnosti jsou od 26. do 29. září 2013. V tomto rozmezí tedy byla data získána a odrážejí stav webových stránek k těmto dnům.

²⁴ Z důvodu úspory místa a lepší přehlednosti tabulek vynecháváme mezeru mezi číslem a symbolem %.

vzájemnému poměru kategorií v celém seznamu *BdN*. Například, pokud je v celkovém seznamu neologismů *BdN* 29,65 % feminin, pak i ve vzorku by měl počet feminin odpovídat tomuto poměru. Tento přepočít ukazuje tabulka 2.

	2013	2014	Oba roky	Celkem %
Maskulina	179	155	334	66,85%
Maskulina plurál	3	4	7	1,46%
Feminina	79	69	148	29,65%
Feminina plurál	1	2	3	0,70%
M. i F.	3	3	6	1,27%
Neutra	1	1	2	0,32%
Celkem	266	234	500	100,25%

Tab. 2: Vzorek a distribuce gramatických rodů

Nepřesnost v procentuálním zastoupení jednotlivých typů neologismů (celkový součet 100,25 %) a změna poměrného zastoupení u kategorií Maskulina i feminina (1,27 % v tabulce 2 oproti 1,13 % v tabulce 1) a neuter (0,32 % v tabulce 2 oproti 0,21 % v tabulce 1) je důsledkem zaokrouhlování na celá slova.

Pro objektivní výběr neologismů v jednotlivých kategoriích jsme použili čistě matematický přístup. Jednotlivé neologismy jsou v *BdN* číslovány, proto jsme vydělili celkový počet neologismů (21 337) velikostí vzorku (500), a výsledné číslo (42,674) jsme roznásobili a zaokrouhlili na celá čísla. Neologismy připadající na příslušné pozice v *BdN* jsme poté vybrali do vzorku.

6.4 Duplicitní neologismy ve vzorku

Vzhledem k tomu, že *BdN* kombinuje několik různých seznamů neologismů, a vzhledem k tomu, že se týž neologismus může objevit na seznamu v roce 2013 i 2014, došlo i v našem vybraném vzorku k výskytu duplicit, které by mohly zkreslit výslednou analýzu.

Zároveň jsme se rozhodli, že oddělení substantiv singuláru od substantiv plurálu není vzhledem k tématu této práce přínosné, a naopak z pohledu gramatického rodu toto rozdělení data zbytečně tříští. I substantiva v plurálu si zachovávají svůj gramatický rod, a proto jsme převedli substantiva v plurálu do společné kategorie se singuláry.

Stav po odstranění duplicit a sjednocení plurálu a singuláru ukazuje tabulka 3:

	Počet	v %
Maskulina	316	67,52%
Feminina	141	30,13%
M. i F.	9	1,92%
Neutra	2	0,43%
Celkem slov	468	100,00%

Tab. 3: Vzorek po odstranění duplicit a sjednocení singuláru a plurálu

Procentní zastoupení jednotlivých kategorií se stále velmi blíží procentnímu rozložení kategorií v kompletním seznamu neologismů *BdN*, proto by odstranění duplicit nemělo mít vliv na reprezentativnost vzorku.

Zajímavostí je nárůst počtu neologismů v kategorii kolísajících neologismů „Maskulina i feminina“. K tomu došlo v důsledku toho, že tři tvary (konkrétně *centroizquierda*, *flashmob* a *selfie*) byly uvedeny samostatně v kategoriích jak maskulin, tak feminin. Proto jsme je přeřadili do společné kategorie.

Zároveň snížením počtu kategorií a snížením počtu neologismů na 468 došlo k odstranění nepřesnosti v celkovém součtu procentního zastoupení jednotlivých gramatických rodů.

6.5 Vyhledávání neologismů v korpusu *Araneum Hispanicum Maius*

Po přípravě seznamu neologismů podle *BdN* jsme přistoupili k vyhledávání jejich výskytů ve vybraném korpusu, *Araneum Hispanicum Maius*.

K tomuto korpusu přistupujeme skrze webové rozhraní KonText v rámci Českého národního korpusu, které nám nabízí užitečné vyhledávací nástroje.

6.5.1 Dotazy vyhledávané v korpusu *Araneum Hispanicum Maius*

Pro vyhledávání jednotlivých neologismů v korpusu *Araneum Hispanicum Maius* jsme si na základě zkušebního hledání stanovili následující postup:

- a) Jednoslovné neologismy vyhledáváme pomocí typu dotazu „lemma“. Tím dochází k vyhledání i případných variací lemmatu, jako je užití v plurálu.
- b) Víceslovné neologismy vyhledáváme pomocí typu dotazu „fráze“.

- c) V případě, že vyhledávání typem dotazu „lemma“ nenachází v korpusu žádné konkordance, může to být způsobeno nedostatečnou lemmatizací korpusu, proto jsme jako druhý pokus vyhledali neologismus pomocí typu dotazu „základní“.²⁵
- d) V případě, že ani tehdy nenacházíme žádné konkordance, předpokládáme, že se tento neologismus v korpusu nevyskytuje.

Jediné odchýlení od tohoto postupu jsme provedli v případě neologismu *muro* ve významu *zed' na sociální síti Facebook*. Pro získání přesnějšího výsledku jsme použili funkci „specifikovat kontext“ a v oblasti 5 tokenů vlevo i vpravo jsme zadali lemma „Facebook“. U jiných sémantických neologismů jsme ale možnost podobné specifikace kontextu nenašli.

Ze získaných konkordancí jsme vždy skrze nabídku Konkordance → Náhodný vzorek vybrali náhodný vzorek 20 konkordancí, které jsme poté exportovali ve formátu XLSX pro Microsoft Excel. Pokud bylo celkových výskytů neologismu v korpusu méně než 20, použili jsme všechny.

6.5.2 Vyřazení nulových výskytů

Následně jsme z našeho vzorku vyřadili takové neologismy, které se nám nepodařilo v korpusu *Araneum Hispanicum Maius* najít alespoň v jediné konkordanci. Jednalo se celkem o 41 neologismů. Vzorek se tím zmenšil na 427 neologismů.

6.6 Třídění konkordancí

Poté jsme přistoupili k časově nejnáročnější části korpusové analýzy. Všechny konkordance jsme ručně prošli a u každé konkordance jsme se pokusili stanovit, v jakém gramatickém rodě je neologismus užit. Poznamenali jsme také, na základě čeho jsme rod identifikovali (podle členu, podle shody s adjektivem nebo zájmenem a podobně).

Celkem jsme analyzovali 7 115 konkordancí.

Pokud se nepodařilo identifikovat konkrétní gramatický rod, označili jsme konkordanci písmenem *i*. K tomu došlo například u neologismu *yolo*, který se v

²⁵ Fakt, že při vyhledávání v korpusu nevyužíváme jazyk CQL, by se mohl zdát jako nedostatek. Vzhledem k tomu, že nevyhledáváme jazykové jevy (jako například kolokace), ale jen konkordance konkrétních slov, používali bychom pouze jednoduchý dotaz [lemma=“neologismus“], který je ekvivalentem vyhledávání typu „lemma“. V průběhu příprav jsme pro upřesnění hledání vyzkoušeli použití tagů a dotazu CQL [lemma=“neologismus“ & tag=“N.*“], čímž bychom teoreticky získali pouze výskyty substantiv, ale systém tagů v korpusu *Araneum Hispanicum Maius* není spolehlivý a jednotlivé tokeny často nejsou tagy označeny. Ve výsledku jsme tak při použití tagů nenacházeli výsledky žádné.

praktickém použití chová téměř jako interjekce a nepoužívá se ani se členy, podle kterých bychom mohli rod identifikovat, nebo s adjektivy či ukazovacími zájmeny, které by se s ním v rodě shodovaly.

Pokud jsme shledali, že se nejedná o neologismus, který hledáme (například se jeho tvar shoduje se slovesem, nebo je užit jako adjektivum, a proto nemá vlastní gramatický rod), označili jsme konkordanci písmenem *x*.

V případech úspěšné identifikace rodu jsme použili písmena *m* a *f* pro označení maskulina a feminina.

6.7 Sestavení tabulky pro analýzu

Po kompletním analyzování konkordancí jsme sestavili tabulku v programu Microsoft Excel, kde jsme všechny výsledky sdružovali. Vzhledem k počtu konkordancí a počtu souborů, v nichž byly jednotlivé konkordance uloženy, byla ruční manipulace s nimi nepraktická, proto jsme použili funkce programu Excel pro získání dat z jednotlivých souborů.²⁶

6.7.1 Odstranění neidentifikovatelných neologismů

Při analýze konkordancí jsme zjistili, že u některých z nich nejsme schopni identifikovat rod ani v jediném případě. Proto jsme tyto neologismy vyřadili, a náš celkový vzorek se tak snížil na výsledných 381 neologismů. Jejich seznam je přílohou 1 této práce.

Tento krok nepoměrně ovlivnil ty neologismy, které vznikly sémantickou neologií. Z vyřazených neidentifikovatelných neologismů jich je celá jedna třetina sémantických. To

²⁶ Microsoft Excel u některých funkcí umožňuje přistupovat k datům v jiných souborech, aniž by je uživatel musel otevírat nebo data z nich kopírovat do jednoho souboru. Vzhledem k tomu, že jsme celkem pracovali s 454 různými Excel soubory, byla pro nás tato funkce nezbytná. Výsledný vzorec pro součet počtu konkordancí byl:

=POČET2('C:\Users\B\Desktop\Diplomová práce\Korpus\Masculino\2013\[adn.xlsx]concordance'!E1:E20)

Vzorec pro spočítání, kolik z konkordancí bylo označeno jako maskulina, byl:

=SOUČIN.SKALÁRNÍ(('C:\Users\B\Desktop\Diplomová práce\Korpus\Masculino\2013\[adn.xlsx]concordance'!E1:E20="m")*1)

Jiným vzorcem jsme také pro každý konkrétní neologismus obměňovali jak přesné názvy složek („\Masculino\2013“), tak i název souboru dle tvaru neologismu („[adn.xlsx]“). Tento vzorec spojoval jednotlivé části vzorce do jednoho celku funkcí CONCAT (concatenate), kde malé *n* značí pozici neologismu v celkové tabulce:

=CONCAT(\$US\$22; \$T\$10; \$Dn; \$T\$12; \$An; \$T\$14; \$En; \$T\$16; \$US\$17; \$V\$22)

je způsobeno vlastností sémantické neologie, kterou jsme zmiňovali v sekci 5.5. Sémantická neologie je identifikovatelná pouze na základě kontextu, který je v korpusové analýze obtížně dohledatelný.

6.8 Výsledky korpusové analýzy vzorku

Data, která jsme získali analýzou konkordancí neologismů v korpusu *Araneum Hispanicum Maius*, jsme dále zpracovali s ohledem na gramatický rod.

Nejprve (sekce 6.8.1) jsme data rozdělili podle stanovených gramatických rodů, abychom viděli změnu mezi výchozím vzorkem neologismů z *Banco de Neologismos*, ze kterého jsme vycházeli před korpusovou analýzou, a naším výsledným vzorkem po korpusové analýze, který je oproti tomu výchozímu zmenšený o neidentifikovatelné neologismy a neologismy bez výskytů v korpusu.

Poté jsme přistoupili k podrobnější analýze našeho výsledného vzorku podle různých aspektů. Při tom jsme vycházeli z motivací gramatického rodu, které jsme stanovili v sekci 6.1.

První motivací, kterou jsme analyzovali, byl vliv přirozeného rodu na gramatický rod neologismu (sekce 6.8.2).

Dále jsme analyzovali vliv formy neologismu, konkrétně jeho koncovky, na výsledný gramatický rod (sekce 6.8.3).

Poté jsme navíc oproti motivacím ze sekce 6.1 analyzovali neologismy podle typu neologického procesu, kterým vznikly (sekce 6.8.4).

Specifickou formou neologického procesu je výpůjčka, při níž působí další motivace gramatického rodu, kterou je etymologický rod. Tento vliv jsme analyzovali v sekci 6.8.5.

Nakonec jsme se zaměřili na vybrané typy formální neologie, které jsme analyzovali blíže (sekce 6.8.6).

Zatímco Ana María Echaide stanovuje motivací gramatického rodu pět, my jsme pro účely této práce analyzovali první tři (vliv přirozeného rodu, zachování etymologického rodu, forma slova).

Zbývající dvě motivace jsme pro účely této práce vyřadili. Pátá motivace, syntagmatická kontaminace v substantivizaci adjektiv výpustkou primárního výrazu nebo lexikologickým rozložením, je jev relativně neobvyklý a jeho vliv je u našeho vzorku zanedbatelný.

Čtvrtá motivace, tj. paradigmatická kontaminace v lexikální sérii, je korpusovou analýzou obtížně identifikovatelná a často při ní působí protichůdné vlivy, které nelze

jednoznačně stanovit (například názvy hor mohou být ovlivněny nadřazenými substantivy *monte* (maskulinum) i *montaña* (femininum)). Proto jsme ji také z analýzy vyloučili a zaměřili se na objektivně pozorovatelné motivace.

6.8.1 Výsledný vzorek neologismů rozdělený podle gramatických rodů

Po odstranění duplicit, neologismů s nulovými výskyty a neidentifikovatelných neologismů se náš vzorek zmenšil na výsledných 381 neologismů. Tím došlo ke změně v distribuci neologismů mezi jednotlivé gramatické rody oproti výchozímu seznamu získanému z *BdN* (tabulka 3). Nový celkový stav výsledného vzorku zachycuje tabulka 4:

	Počet	v %
Maskulina	227	59,58%
Feminina	104	27,30%
M. i F.	50	13,12%
Neutra	0	0,00%
Celkem neologismů	381	100,00%

Tab. 4: Výsledný vzorek po provedení korpusové analýzy a odstranění nulových a neidentifikovaných neologismů

Vidíme, že odstraněním neologismů neidentifikovatelných a těch s nulovými výskyty došlo k výpadku středního rodu. Z původních dvou neologismů v neutru jeden vypadl pro neidentifikovatelnost (*yolo*) a druhý se přiřadil k maskulinu (*tuitar*).

Dalším významným rozdílem oproti seznamu neologismů z *BdN* je mnohem vyšší míra kolísání v našem vzorku. Zatímco výchozí vzorek *BdN* uvádí kolísání rodu u 9 neologismů (necelá 2 %), po korpusové analýze zaznamenáváme kolísání u 50 neologismů (přes 13 %).

To nám ukazuje, že u neologismů skutečně dochází k významné míře rozkolísanosti, a to vyšší, než jsme zpočátku očekávali. Důvody tohoto kolísání se budeme snažit analyzovat v dalších sekcích.

6.8.2 Vliv přirozeného rodu na gramatický rod neologismů

Historicky nejstarší motivací gramatického rodu je existence rodu přirozeného. Pro analýzu jeho vlivu jsme u všech 381 neologismů výsledného vzorku stanovili, zda jimi označované subjekty mají či nemají přirozený rod.

Výsledek zobrazuje tabulka 5.

	Výskytů	v %
S přirozeným rodem	69	18,11%
Bez přirozeného rodu	312	81,89%
Celkem	381	100,00%

Tab. 5: Neologismy podle přirozeného rodu

Následně jsme rozdělili neologismy do jednotlivých sloupců podle gramatických rodů a po řádcích podle toho, zda mají či nemají rod přirozený. Výsledek tohoto porovnání zobrazuje tabulka 6.

	Maskulin	v %	Feminin	v %	M i F	v %
S přirozeným rodem	44	19,38%	6	5,77%	19	38,00%
Bez přirozeného rodu	183	80,62%	98	94,23%	31	62,00%
Celkem	227	100,00%	104	100,00%	50	100,00%

Tab. 6: Neologismy podle gramatického a přirozeného rodu

V tabulce 6 vidíme, že neologismy rodu výhradně mužského kopírují rozložení přirozeného rodu v celém vzorku (19,38 % s přirozeným rodem oproti 18,11 % celkově).

Naopak neologismy rodu výhradně ženského mají relativně malé procento přirozeného rodu (5,77 % oproti 18,11 % celkově).

Nejvyšší procentuální zastoupení neologismů s přirozeným rodem pak najdeme u takových neologismů, jejichž gramatický rod kolísá (38,00 % oproti 18,11 % celkově).

Data z tabulky 6 ale můžeme interpretovat také opačně, nikoli po sloupcích, ale po řádcích. To ukazuje tabulka 7:

	S přirozeným rodem	v %	Bez přirozeného rodu	v %	Celkem	v %
Maskulina	44	63,77%	183	58,65%	227	59,58%
Feminina	6	8,70%	98	31,41%	104	27,30%
M. i F.	19	27,54%	31	9,94%	50	13,12%
Celkem	69	100,00%	312	100,00%	381	100,00%

Tab. 7: Neologismy přirozeného rodu rozdělené podle gramatických rodů

V tabulce 7 můžeme vidět, že pokud neologismus označuje subjekt s přirozeným rodem, pak dochází k výrazně vyšší míře kolísání. Pokud se jedná o subjekt bez přirozeného rodu, pak jeho výsledný gramatický rod velmi přesně kopíruje celkovou distribuci rodů ve vzorku, jen s nižší mírou kolísání.

Kombinací výsledků z tabulek 6 a 7 vidíme velmi významný vliv přirozeného rodu na kolísání gramatického rodu neologismů. Zatímco kolísání v celkovém vzorku probíhá u 13,12 % neologismů, u těch s přirozeným rodem se jedná o dvojnásobek, 27,54 %.

6.8.3 Vliv formy slov na gramatický rod neologismů

Pro možnost analyzování vztahu mezi formou neologismu a jeho gramatickým rodem jsme rozdělili neologismy do kategorií podle jejich koncovek, a to na slova končící na *-o*, *-a*, na jiný vokál a na konsonant.

Tabulka 8 zobrazuje distribuci jednotlivých gramatických rodů mezi čtyři typy koncovek, a zároveň procentuální rozložení koncovek mezi gramatické rody. V levém sloupci najdeme jednotlivé gramatické rody, další sloupce pak zachycují jednotlivé koncovky, které jsme rozdělili do čtyř kategorií.

	Koncovka <i>-o</i>		Koncovka <i>-a</i>		Jiný vokál		Konsonant	
	Počet	v %	Počet	v %	Počet	v %	Počet	v %
Maskulina	81	96,43%	12	12,63%	41	77,36%	93	62,42%
Feminina	0	0,00%	63	66,32%	8	15,09%	33	22,15%
M. i F.	3	3,57%	20	21,05%	4	7,55%	23	15,44%
Neutra	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%	0	0,00%
Celkem	84	100,00%	95	100,00%	53	100,00%	149	100,01%

Tab. 8: Rozložení gramatických rodů mezi neologismy podle koncovek

Procenta ve sloupcích znamenají, kolik procent ze všech slov končících na příslušnou koncovku náleží gramatickému rodu na konkrétním řádku. Nepřesnost součtu v posledním sloupci je důsledkem zaokrouhlení na dvě desetinná místa.

Zajímavostí vyplývající z dat tabulky 8 je potvrzení jazykových tendencí, které jsme popisovali v teoretické části (kapitola 2).

Vycházíme z toho, že výsledný vzorek obsahuje 59,58 % maskulin a 27,30 % feminin, a dalších 13,12 % neologismů kolísá mezi oběma rody (tabulka 4). Toto rozdělení porovnáme v rámci jednotlivých kategorií koncovek.

Neologismy zakončené na konsonant se nejvíce přibližují distribuci maskulin a feminin ve vzorku, ale nacházíme u nich tíhnutí k maskulinu (62,42 % maskulin oproti 59,58 % ve vzorku celkově; naproti tomu 22,15 % feminin oproti 27,30 % celkově; kolísání u 15,44 % oproti 13,12 % celkově).

Neologismy zakončené na vokál jiný než *-a* a *-o* také preferují rod mužský, v 77,36 % případů. Kromě toho u nich nacházíme nižší než průměrnou míru kolísavosti (7,55 % oproti 13,12 % celkově).

Neologismy zakončené koncovkou *-a* naproti tomu podle očekávání preferují rod ženský (66,32 %), ale i u nich nacházíme zastoupení rodu mužského (12,63 %). Projevují také výrazně nadprůměrnou míru kolísavosti (21,05 % kolísá oproti 13,12 % celkově).

Konečně neologismy končící na *-o* velice výrazně tendují k rodu mužskému, a to v 96,43 % případů. U těchto neologismů nenacházíme ani jediný výskyt feminina, a také míra kolísání je velmi nízká, 3,57 %.

Tato silná tendence koncovek *-o* spadat k rodu mužskému a slabší, ale stále silná tendence koncovek *-a* spadat k rodu ženskému odpovídá teoretickým východiskům zmíněným v kapitole 2.6.3.1.

Zároveň se ukazuje, že u jiných koncovek existuje mírná, ale patrná tendence k maskulinu. Můžeme si ji vysvětlit tendencí mluvčích považovat maskulinum za neutrálnější, automatictější rod. Vzhledem k tomu, že i ve vzorku převažuje maskulinum v poměru zhruba 2,2:1, mohou i mluvčí při setkání s neologismy spíše předpokládat, že se jedná o maskulina. Statisticky mají větší šanci mít pravdu.

Pro lepší přehlednost při porovnání distribuce jednotlivých koncovek bez ohledu na gramatický rod, který jim přísluší, jsme v tabulce 9 seřadili součty výskytů jednotlivých koncovek neologismů ve vzorku a jejich procentní podíly na celkovém vzorku:

	Výskytů	v %
Koncovka -o	84	22,05%
Koncovka -a	95	24,93%
Jiný vokál	53	13,91%
Konsonant	149	39,11%
Celkem	381	100,00%

Tab. 9: Koncovky neologismů vzorku

Poměr četnosti jednotlivých koncovek ve vzorku přibližně vychází na 2:2:1:3 (v pořadí „koncovka -o“ : „koncovka -a“ : „Jiný vokál“ : „Konsonant“).

6.8.4 Vliv typu neologie na gramatický rod neologismů

Banco de Neologismos u jednotlivých neologismů uvádí, jaký je typ neologického procesu, kterým konkrétní neologismy vznikly. Tabulka 10 zobrazuje rozložení jednotlivých typů neologie u výsledného vzorku.

Typ neologie	Příklad	Výskytů	v %	
Formální - zkracování	<i>lipo</i>	8	2,10%	61,15%
Formální - akronymie	<i>docu-reality</i>	3	0,79%	
Formální - kompozice	<i>cubre bocas</i>	19	4,99%	
Formální - neoklasická kompozice	<i>ciberdelito</i>	53	13,91%	
Formální - konverze	<i>audiovisual</i>	1	0,26%	
Formální - lexikalizace	<i>atajada</i>	4	1,05%	
Formální - prefixace	<i>contracarátula</i>	40	10,50%	
Formální - siglance ²⁷	<i>DT</i>	6	1,57%	
Formální - syntagmatizace	<i>editor web</i>	30	7,87%	
Formální - sufixace	<i>pedalista</i>	65	17,06%	
Formální - variace	<i>leit motiv</i>	4	1,05%	
Sémantická neologie	<i>muro</i>	17	4,46%	4,46%
Syntaktická neologie	<i>televisora</i>	1	0,26%	0,26%
Výpůjčky - angličtina	<i>bullying</i>	94	24,67%	33,60%
Výpůjčky adaptované - angličtina	<i>tuit</i>	6	1,57%	
Výpůjčky - francouzština	<i>crème brûlée</i>	6	1,57%	
Výpůjčky adaptované - francouzština	<i>affair</i>	1	0,26%	
Výpůjčky - katalánština	<i>president</i>	5	1,31%	
Výpůjčky - italština	<i>catenaccio</i>	4	1,05%	
Výpůjčky adaptované - ruština	<i>aparatchik</i>	2	0,52%	
Výpůjčky - latina	<i>simposium</i>	1	0,26%	
Výpůjčky - ostatní	<i>shibari</i>	7	1,84%	
Výpůjčky adaptované - ostatní	<i>peshmerga</i>	2	0,52%	
Ostatní	<i>taca-taca</i>	2	0,52%	0,52%
Celkem		381	99,96% ²⁸	99,99%

Tab. 10: Rozdělení výsledného vzorku podle typu neologie

Terminologie používaná *BdN* se u některých kategorií neshoduje s terminologií, kterou jsme stanovili v teoretické části. Pro zachování porovnatelnosti výsledků s celkovým vzorkem jsme proto v praktické části převzali terminologii *BdN*. Pro přehlednost uvádíme, že typ neologie „kompozice“ odpovídá typu „juxtapozice“ a „kontrapozice“. Typ neologie „syntagmatizace“ pak odpovídá typům „disjunkce“ a „synapse“.

Z neologických procesů jednoznačně převažuje neologie formální, která tvoří 61,15 % vzorku. Druhou významnou skupinu tvoří neologie pomocí výpůjček, 33,60 %

²⁷ Ačkoliv jsme v kapitole 5.4.1.6 použili označení „Vytváření iniciálových a slabičných zkratk“, v tabulkách používáme počeštěný výraz „siglance“ pro úsporu prostoru.

²⁸ Nepřesnost v součtu procent je způsobená zaokrouhlováním na dvě desetinná místa.

vzorku. V mnohem menší míře je pak zastoupena neologie sémantická (4,46 % vzorku²⁹) a velmi výjimečně neologie syntaktická (1 případ, 0,26 % vzorku). Celkem 2 neologismy jsou klasifikovány jako „ostatní“ (0,52 % vzorku).

Vysokou produktivitu formální neologie můžeme vysvětlit jednoduchostí jejího užívání. Pro využití neologie pomocí výpůjček musí mluvčí ovládat cizí jazyk, zatímco neologie sémantická vyžaduje vyšší míru pozornosti a spolupráce ze strany posluchače. Neologie formální vyžaduje pouze znalost španělského jazykového systému, a díky ustálené významové pravidelnosti mnoha prefixů a sufixů jsou její nároky nižší jak na mluvčího, tak i na posluchače.

V neologii formální převažují tři typy, sufixace (17,06 p. b.³⁰ z celkových 61,15 p. b. formální neologie), neoklasická kompozice (13,91 p. b. z celkových 61,15 p. b.) a prefixace (10,50 p. b. z celkových 61,15 p. b.). Vzhledem k tomu, že neoklasická kompozice používá podobné postupy jako prefixace a sufixace, všechny tři procesy jsou příbuzné a jejich produktivita výrazně převyšuje všechny ostatní formy formální neologie.

V neologii pomocí výpůjček, jak již bylo zmíněno dříve, v dnešní době výrazně převažují výpůjčky z angličtiny (spolu s adaptovanými tvoří 26,24 p. b. z celkových 33,60 p. b. všech výpůjček). Výpůjčky z ostatních jazyků nedosahují ani 2 p. b. u žádného jazyka.

6.8.4.1 Formální neologie a gramatický rod neologismu

Tabulka 11a zobrazuje distribuci jednotlivých gramatických rodů mezi jednotlivé typy formální neologie.

²⁹ Ve výchozím vzorku z *BdN* bylo zastoupení sémantické neologie vyšší, celkem 31 výskytů a 6,6 % vzorku. K výraznému snížení neologismů sémantických došlo v důsledku jejich obtížné identifikace v korpusové analýze, jak jsme zmínili v sekci 6.7.1.

³⁰ Procentních bodů. Používáme zkratku p. b. pro odlišení poměrného vyjádření z celkového vzorku a porovnávání jednotlivých poměrů coby absolutních čísel. Například pokud by typ A činil 75 % vzorku a jeho podtyp A1 činil 25 % vzorku a podtyp A2 50 % vzorku, pak by bylo zavádějící říci, že podtyp A1 tvoří „25 % ze 75 %“, protože 25 % (čtvrtina) ze 75 % je 18,75 %. Při použití procentních bodů můžeme napsat, že „25 p. b. ze 75 p. b.“ tvoří typ A1, aniž by docházelo k mísení poměrných a absolutních čísel.

	Formální - zkracování	Formální - akronymie	Formální - kompozice	Formální - neoklasická kompozice	Formální - konverze	Formální - lexikalizace	Formální - prefixace	Formální - siglace	Formální - syntagmatizace	Formální - sufixace	Formální - variace
Maskulina	4	3	10	22	1	3	23	2	11	42	2
Feminina	3	0	2	27	0	1	15	4	18	15	2
M. i F.	1	0	7	4	0	0	2	0	1	8	0
Celkem	8	3	19	53	1	4	40	6	30	65	4

Tab. 11a: Rozdělení formálních neologismů vzorku dle typů neologie a gramatických rodů

Každý sloupec tabulky 11a představuje jeden typ formální neologie, a po řádcích jsou neologismy tohoto typu rozděleny mezi jejich gramatické rody. Například první typ formální neologie, zkracování, má podle tabulky 11a celkem 8 výskytů ve vzorku. V tabulce 11a vidíme, že z těchto 8 výskytů jsou 4 maskulina, 3 feminina a 1 kolísá, tedy celkem 8.

Podobně tabulka 12a ukazuje jednotlivé typy formální neologie do sloupců, a řádky tabulky rozdělují neologismy podle jejich koncovek. Například u zkracování vidíme, že z celkových 8 výskytů jich 2 končí na koncovku *-o*, 2 na koncovku *-a*, 3 končí na jiný vokál a 1 končí na konsonant.

	Formální - zkracování	Formální - akronymie	Formální - kompozice	Formální - neoklasická kompozice	Formální - konverze	Formální - lexikalizace	Formální - prefixace	Formální - siglace	Formální - syntagmatizace	Formální - sufixace	Formální - variace
Koncovka -o	2	1	1	15	0	3	14	0	8	32	0
Koncovka -a	2	0	11	25	0	1	12	1	10	18	1
Jiný vokál	3	1	1	3	0	0	7	2	2	2	2
Konsonant	1	1	6	10	1	0	7	3	10	13	1
Celkem	8	3	19	53	1	4	40	6	30	65	4

Tab. 12a: Rozdělení formálních neologismů vzorku dle typů neologie a koncovek

Porovnáním tabulek 11a a 12a můžeme nahlížet vztah mezi typem neologie, formou výsledného neologismu, a gramatickým rodem, který neologismus nabývá. Pro relativně malý počet výskytů mnoha typů neologie ve vzorku nemůžeme vyvozovat jednoznačné závěry (u zkracování, akronymie, konverze, lexikalizace, siglance, variace).

Pro srovnání tendencí jednotlivých typů neologie k jednotlivým gramatickým rodům vycházíme z toho, že poměr maskulin, feminin a kolísání v celém výsledném vzorku je 4,4:2:1. Poměr jednotlivých koncovek v celém výsledném vzorku je pak 2:2:1:3.

U neologie kompozicí nacházíme poměr rodů 1,4:0,3:1. Z toho vidíme, že oproti celkovému vzorku neologie kompozicí vykazuje relativně vysokou míru kolísavosti, a relativně silné tíhnutí k maskulinu. Vidíme také, že neologismy tohoto typu relativně často končí na *-a* nebo konsonant.

U neologie neoklasickou kompozicí vidíme poměr 5,5:6,7:1. Vidíme u nich tedy relativně silnou tendenci k femininu. Co do formy tyto neologismy relativně často končí na koncovku *-a*, což může vysvětlovat jejich tíhnutí k femininu.

U neologie prefixací je poměr 11,5:7,5:1. V poměru koncovek vidíme 2:2:1:2. Neologie pomocí prefixace tedy oproti průměru jen velmi málo kolísá.

U neologie syntagmatizací je poměr 11:18:1. Vykazuje tak extrémně nízkou míru kolísání, a také relativně silnou tendenci k femininu.

U neologie sufixací je poměr 5,2:1,9:1. Tím se sufixace velice přibližuje průměrným hodnotám celého vzorku.

Oproti vzorku tedy neologie kompozicí preferuje maskulinum s výraznou mírou kolísání, zatímco neoklasická kompozice a syntagmatizace vykazují tendenci k femininu a nízkou míru kolísavosti.

Neologie prefixací velmi mírně inklinuje k femininu a také relativně málo kolísá.

Konečně neologie sufixací se nejméně odlišuje od průměru vzorku, s velmi mírnou tendencí k maskulinu.

6.8.4.2 Neologie sémantická, syntaktická a pomocí výpůjček

V následujících tabulkách 11b a 12b vidíme druhou část neologií podle typu vzhledem ke gramatickému rodu neologismu a jeho koncovce. Tabulka 11b rozděluje neologismy podle jejich výsledných gramatických rodů, tabulka 12b pak podle koncovek, které jejich tvary mají.

	Sémantická neologie	Syntaktická neologie	Výpůjčky - angličtina	Výpůjčky adaptované - angličtina	Výpůjčky - francouzština	Výpůjčky adaptované - francouzština	Výpůjčky - katalánština	Výpůjčky - italština	Výpůjčky adaptované - ruština	Výpůjčky - latina	Výpůjčky - ostatní	Výpůjčky adaptované - ostatní	Ostatní
Maskulina	9	0	71	6	1	1	4	3	2	1	3	2	1
Feminina	5	1	3	0	1	0	1	1	0	0	4	0	1
M. i F.	3	0	20	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	17	1	94	6	6	1	5	4	2	1	7	2	2

Tab. 11b: Rozdělení neologismů vzorku dle typů neologie a gramatických rodů

	Sémantická neologie	Syntaktická neologie	Výpůjčky - angličtina	Výpůjčky adaptované - angličtina	Výpůjčky - francouzština	Výpůjčky adaptované - francouzština	Výpůjčky - katalánština	Výpůjčky - italština	Výpůjčky adaptované - ruština	Výpůjčky - latina	Výpůjčky - ostatní	Výpůjčky adaptované - ostatní	Ostatní
Koncovka -o	6	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0
Koncovka -a	3	1	1	0	0	0	1	1	0	0	4	1	2
Jiný vokál	2	0	22	0	4	0	0	1	0	0	1	0	0
Konsonant	6	0	71	6	2	1	4	0	2	1	2	1	0
Celkem	17	1	94	6	6	1	5	4	2	1	7	2	2

Tab. 12b: Rozdělení neologismů vzorku dle typů neologie a koncovek

Sémantická neologie je zajímavá svou blízkostí k celkovým parametrům vzorku. Celkový poměr rodů 4,4:2:1 svým poměrem přibližně 3:2:1 velice přesně kopíruje. To odpovídá tomu, že sémantická neologie využívá již existujících slov, které pouze obohacuje o nové významy. U sémantické neologie proto nedochází ke změně formy slov a neologismy sémantické jako celek tak nevybočují z celkového charakteru vzorku.

Dalším poznatkem je velice silná tendence výpůjček z anglického jazyka k maskulinu. To souvisí s formou, kdy jen jediný výskyt končí na typicky femininní koncovku *-a*, zatímco 71 výskytů končí na konsonant a 22 na jiný vokál než *-a* či *-o*. Pouze forma ale nedostačuje pro vysvětlení jednoznačné převahy maskulin (77 maskulin ku 3

femininům, pokud kombinujeme i adaptované výpůjčky z angličtiny) a vysokou mírou kolísání (u 20 výskytů).

Vzhledem k absenci etymologického rodu (o tom více v další sekci) můžeme předpokládat, že při absenci vlivu formy či etymologického rodu mluvčí často volí maskulinum jako nepříznakový, neutrálnější rod.

6.8.5 Vliv etymologického rodu na gramatický rod neologismů pomocí výpůjček

Pro srovnání vlivu etymologického rodu jsme všem neologismům pomocí výpůjček přiřadili etymologický rod, a to tak, že jsme neologismus vyhledali ve slovníku zdrojového jazyka, bylo-li to možné.

Poté jsme vyhodnotili, zda dochází ke shodě rodu neologismu s rodem etymologickým, zda jsou rody v konfliktu, zda dochází u neologismu ke kolísání či zda etymologický rod chybí³¹. Výsledek zobrazuje tabulka 13.

	Angličtina	Angličtina (ad. ³²)	Francouzština	Francouzština (ad.)	Katalánština	Italština	Ruština (ad.)	Latina	Ostatní	Ostatní (ad.)
Shoda rodů	0	0	2	0	5	4	2	0	3	1
Konflikt rodů	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Kolísavost	20	0	4	0	0	0	0	0	0	0
Chybí etymologický rod	74	6	0	0	0	0	0	1	4	1

Tab. 13: Vliv etymologického rodu na gramatický rod výpůjček

Z tabulky 13 vidíme velmi silnou korespondenci mezi etymologickým a neologickým gramatickým rodem. Vysokou mírou kolísavosti najdeme u neologismů z anglického jazyka. Při absenci vlivu etymologického rodu je další silnou motivací forma

³¹ Chybějící etymologický rod nastal například u neologismu *vuvuzela*, pocházejícího z jazyka Zulu, kde je kategorií rodu 16, a nelze tedy mezi rody najít korespondenci. U neologismů pocházejících z angličtiny neologický rod chybí. U neologismu z latiny (*simposium*) jde o etymologické neutrum, a neutrum pro změnu chybí ve španělštině.

³² (Ad.) znamená adaptované výpůjčky, tedy takové, které se již přizpůsobily fonologickému systému španělštiny, oproti neadaptovaným, které si zachovávají tvar, který měly v jazyce, ze kterého do španělštiny přešly. Například *tuit* je adaptovaná výpůjčka z anglického *tweet*.

slov. Jak jsme ale viděli v tabulce 12b, neologismy původem z angličtiny jen jednou končí na koncovku *-a* (korespondující častěji s femininy), nikdy na koncovku *-o* (korespondující velmi často s maskuliny), a v ostatních případech na jiné vokály či na konsonanty. V této situaci mluvčí nemají mnoho indicií, které by je vedly ke konkrétnímu rodu, a dochází k výrazné kolísavosti.

Pro podrobnější nahlédnutí u neologismů z francouzštiny a italštiny je jednotlivě zobrazujeme v tabulce 14:

Francouzština	Rod ve španělštině	Rod etymologický
Affair	Maskulinum	Femininum
Banlieue	Femininum (91 %) i Maskulinum (9 %)	Femininum
Burlesque	Maskulinum	Maskulinum
Crème brûlée	Femininum (82 %) i Maskulinum (18 %)	Femininum
Omelette	Maskulinum (62 %) i Femininum (38 %)	Femininum
Socialité	Femininum	Femininum
Sommelier	Maskulinum (67 %) i Femininum (33 %)	Maskulinum
Italština	Rod ve španělštině	Rod etymologický
Catenaccio	Maskulinum	Maskulinum
Neroazzurro	Maskulinum	Maskulinum
Tagliatella	Femininum	Femininum
Tiffosi	Maskulinum	Maskulinum

Tab. 14: Srovnání rodu neologismu a rodu etymologického u výpůjček z francouzštiny a italštiny

U výpůjček z francouzštiny ve vzorku se, podobně jako u výpůjček z angličtiny, nevyskytují koncovky *-o* a *-a*, které by velmi silně ovlivňovaly výsledný rod neologismu. Zatímco ale u angličtiny téměř všechny neologismy přešly pod maskulinum, pak u výpůjček z francouzštiny, patrně pod vlivem etymologického rodu, velká část zůstává femininy.

U dvou výpůjček z francouzštiny, u nichž dochází ke konfliktu neologického rodu a etymologického rodu (*affair* a *omelette*), si můžeme povšimnout vlivu, který jsme zmínili v sekci 2.6.3.4, tedy vliv počátečního vokálu substantiva a jeho konfliktu s členy ženského rodu *la, una*. Zatímco u slov ve španělštině etablovaných, jako *el agua*, jsou si mluvčí vědomi toho, že ačkoliv užívají člen rodu mužského, tak substantivum *agua* zůstává femininem, pak u neologismů neexistuje pevně zakořeněný rod a vliv použití členů mužského rodu pro usnadnění výslovnosti se tak může přenést i na gramatický rod neologismu.

U italštiny naproti tomu vidíme absolutní korespondenci mezi etymologickým a neologickým gramatickým rodem, která je ale posílená vlivem koncovek neologismů.

6.8.6 Vliv základových slov a sufixů na gramatický rod u vybraných typů formální neologie

Typy formální neologie, které se v našem vzorku vyskytovaly alespoň v 10 výskytech, jsou prefixace, sufixace, neoklasická kompozice (procesy derivace), syntagmatizace a kompozice (procesy kompozice). Tyto typy dohromady tvoří 54,33 % všech neologismů našeho vzorku. Proto jsme se rozhodli na tyto druhy neologie blíže zaměřit.

U procesů kompozice platí, že se neologismus vytváří skládáním slov, která mají samostatnou jazykovou autonomii, jak jsme popsali v kapitole 5. Z toho důvodu mají tato slova i svůj gramatický rod, který může ovlivňovat gramatický rod neologismu.

U derivativních procesů prefixace a neoklasické kompozice platí, že tyto procesy probíhají na základových slovech již v jazyce existujících, jež také mají svůj stanovený gramatický rod, který mluvčí s velkou pravděpodobností zná, a který se vlivem prefixů nemění.

Sufixace vychází z existujících základových slov, ale výsledný gramatický rod se mění na základě jednotlivých sufixů. U nich ale existují silné tendence, kterých si jsou mluvčí v jazyce také vědomi.

Jednotlivě jsme proto analyzovali neologismy těchto kategorií a podobně jako u neologismů pomocí výpůjček jsme stanovili, zda gramatický rod neologismu odpovídá gramatickému rodu základového slova. V případě sufixů jsme posoudili, zda gramatický rod neologismu odpovídá očekávanému gramatickému rodu podle konkrétního sufixu.

Výsledky tohoto rozdělení u procesů derivativních jsme shrnuli do tabulky 15:

	Prefixace	Neoklasická kompozice	Sufixace
Shoda rodů	39	51	64
Konflikt rodů	0	0	0
Kolísavost (neočekávaná)	1	1	0
Chybí rodová informace³³	0	1	1

Tab. 15: Vliv gramatického rodu základových slov a sufixů na neologismy formální typu prefixace, neoklasické kompozice a sufixace

³³ V případě neoklasické kompozice nemáme rodovou informaci u slova *energético*. V případě sufixace nemáme rodovou informaci v sufixu *-ado*.

Z výsledku zaneseného do tabulky 15 vidíme jednoznačně, že pokud základové slovo má gramatický rod, pak si jej ponechá i po procesu prefixace či neoklasické kompozice.

Stejně tak v případě sufixace nedochází k situacím, kdy by se gramatický rod neologismu dostal do konfliktu s gramatickým rodem, který je obvykle asociován s použitým sufixem.

U procesů kompozitivních je situace komplikována tím, že pokud se neologismus vytváří spojením dvou substantiv, může přímo při kompozici dojít k mísení rodů. Příkladem může být neologismus *video-parodia*, u něhož jsou jednotlivými složkami maskulinum *video* a femininum *parodia*. Proto u takto složených neologismů dopředu očekáváme kolísavost rodů a oddělujeme ji od kolísavosti neočekávané, která nastává u neologismů, jejichž komponenty jsou buď shodných rodů, nebo je vytváří jedno substantivum spojené se slovem jiného slovního druhu (například substantivum a adjektivum).

Výsledky tohoto rozdělení shrnuje tabulka 16:

	Kompozice	Syntagmatizace
Shoda rodů	10	29
Konflikt rodů	2	0
Kolísavost (očekávaná)	4	0
Kolísavost (neočekávaná)	3	1

Tab. 16: Vliv gramatického rodu základových slov a sufixů na neologismy formální typu kompozice a syntagmatizace

Z tabulky 16 vidíme, že syntagmatizace velmi silně dodržuje gramatický rod základového slova. Naproti tomu kompozice vykazuje nižší stabilitu gramatického rodu. To je důsledkem možnosti spojení dvou substantiv různých rodů do jediného neologismu, což mluvčímu ztěžuje výběr jednoho konkrétního rodu. I zde ale najdeme vliv gramatického rodu základových slov, kdy u 10 z 19 neologismů tohoto typu nacházíme shodu s očekávaným rodem, u dalších 4 očekávanou kolísavost, a jen u dvou neologismů výslovný konflikt.

Jak jsme viděli v tabulce 12a, z neologismů vzniklých kompozicí jen dva jsou výlučně femininy (konkrétně *casa-bodega* a *gineco-obstetricia*), a u obou těchto neologismů dochází ke shodě rodů obou jejich základových slov. Ačkoliv se jedná o relativně malý vzorek, můžeme tedy vyvozovat, že v případě konfliktu rodů základových slov většina mluvčích volí spíše maskulinum.

6.9 Shrnutí výsledků korpusové analýzy

V procesu přiřazování gramatického rodu působí na každý neologismus kombinace vlivů, a je proto obtížné jejich působení shrnout do jediné tabulky. Takto podrobné analýzy bychom mohli docílit tím, že bychom analyzovali vlivy každého jednotlivého neologismu, pak bychom ale výsledky jen obtížně zobecňovali.

Proto jsme se v této práci pokusili rozdělit vlivy působící na gramatický rod neologismů do několika skupin a analyzovat tyto skupiny individuálně. Jako tyto vlivy jsme identifikovali přirozený rod, formu slova, typ neologie a etymologický rod. V tomto rozdělení vlivů částečně vycházíme z práce Any Marii Echaide a jejího stanovení pěti motivací gramatického rodu.

Pro shrnutí všech vlivů nám může pomoci modelová situace. Mluvčí španělského jazyka se setkává s novou skutečností, kterou potřebuje pojmenovat. K jejímu pojmenování použije nové slovo, a vzniká neologismus. Pokud se s novým slovem současně pojí i člen, adjektivum, řadová číslovka nebo ukazovací zájmeno, pak se s velkou pravděpodobností musí mluvčí rozhodnout, jaký gramatický rod neologismu přisoudí.

Na základě naší korpusové analýzy můžeme říci, že nejsilnějším vodítkem je forma neologismu, přesněji jeho koncovka. Pokud neologismus končí na vokál *-o*, pak se s největší pravděpodobností (přes 97 %) mluvčí nesplete, pokud jej použije jako maskulinum.

Podobně pokud neologismus končí na vokál *-a*, pak je s velkou pravděpodobností vhodné jej užít jako femininum (přes 66 % neologismů končících vokálem *-a* je výhradně femininy, a dalších 21 % kolísá mezi femininy a maskuliny).

Faktem ale je, že celých 53 % neologismů v našem výsledném vzorku použití této jednoduché pomůcky nepřipouští, protože jejich tvar je zakončen buď konsonantem, nebo jiným vokálem než *-a* nebo *-o*.

U neologismů končících na jiné vokály než *-a* nebo *-o* je 77 % maskulin, a proto i u nich mluvčí může předpokládat, že se s velkou pravděpodobností nesplete volbou mužského rodu. Konečně u neologismů zakončených na konsonant je maskulin 62 %, takže tady už je při použití maskulina pravděpodobnost úspěchu jen o málo vyšší než při hodů mincí. Proto by mluvčí měl hledat další indicie ke správné volbě gramatického rodu.

Indicii může najít, pokud jeho vybraný neologismus spadá do kategorie neologismů formálních, konkrétně do kategorie sufixace, prefixace, syntagmatizace a neoklasické kompozice (tyto kategorie neologismů dohromady tvoří přes 54 % našeho vzorku). V případě sufixace existuje silná korespondence mezi sufixy a gramatickým rodem jimi

odvozovaných slov a ve vzorku jsme nenašli jediný případ, kdy by gramatický rod neologismu neodpovídal očekávanému rodu po sufixaci. Stejně tak při prefixaci, syntagmatizaci a neoklasické kompozici jsme nenašli jediný případ, kdy by gramatický rod neologismu neodpovídal gramatickému rodu základového slova.

Druhou významnou pomocí mu může být etymologický rod, respektive jeho absence, a to vzhledem k tomu, že každý čtvrtý neologismus v našem vzorku je výpůjčka z angličtiny. U výpůjček z angličtiny kvůli neexistenci etymologického rodu existuje extrémně silná tendence k maskulinu. V našem vzorku bylo celkem 100 neologismů původem z angličtiny, a jen 3 z nich se vyskytovaly výhradně jako feminina. Dalších 77 bylo výhradně maskuliny, a u 20 docházelo ke kolísání.

Pokud mluvčí použije výpůjčku z jiných jazyků a zná etymologický rod, pak neudělá chybu, pokud jej bude následovat, s výjimkou takových neologismů, které začínají vokálem. U těch je bezpečnější použít maskulinum, protože jinak dochází ke konfliktu mezi vokálem na konci členu feminina (*la, una*) a na začátku neologismu.

Konečně pokud neologismus označuje subjekt s přirozeným rodem, tedy osobu, profesi, povolání, společenskou pozici a podobně, pak se musí mít mluvčí na pozoru před zvýšenou mírou kolísavosti, kterou s sebou přirozený rod nese.

7 Závěr

Cílem této diplomové práce bylo propojit teoretický pohled na gramatický rod u podstatných jmen s praktickou situací v jazyce skrze korpusovou analýzu.

V teoretické části jsme popsali nejprve ve druhé kapitole samotný jev gramatického rodu. Popsali jsme jeho původ, založený na existenci přirozeného rodu. Jeho funkci v jazyce, která je primárně syntaktická a morfologická, u některých slov obzvláště v kombinaci s přirozeným rodem pak i sémantická. Stanovili jsme také motivace gramatického rodu, které ovlivňují přiřazování gramatického rodu substantivům.

Ve třetí kapitole jsme pro získání kontextu a celkového pohledu na kategorii gramatického rodu ve španělštině představili souhrn vývoje pohledu na gramatický rod. Od počátků v latině jsme pokračovali přes dílo významného autora, kterým byl Antonio de Nebrija, až k autorům dvacátého století. Pozorovali jsme počátky pohledu na gramatický rod skrze odraz přirozeného rodu v jazyce, a pozdější odklon od přirozeného rodu a pohled na gramatický rod jakožto arbitrární kategorii, která slouží primárně účelům morfo-syntaktickým.

Ve čtvrté kapitole jsme popsali transformaci, ke které došlo vývojem z latiny do španělštiny, při které došlo k významným změnám, které dodnes ovlivňují gramatický rod ve španělštině. Jedná se o ztrátu středního rodu, který v současné španělštině existuje velice omezeně pro vyjádření vysoce abstraktních konceptů (*lo bueno*), a také o vznik silné korespondence koncovek *-o* pro maskulinum a *-a* pro femininum, která v latině do takové míry neexistovala.

V páté kapitole jsme se od gramatického rodu přesunuli k druhé významné teoretické části této práce, a to k neologii a neologismům, tedy k procesu tvorby nových slov a k produktům tohoto procesu. Neologii jsme klasifikovali do několika skupin na neologii formální, sémantickou a pomocí výpůjček, a definovali jsme jednotlivé neologické procesy, které v rámci těchto kategorií probíhají.

Praktická část této diplomové práce je soustředěna v kapitole šesté, kde jsme prezentovali výsledky korpusové analýzy, již jsme prováděli na základě vzorku 500 neologismů vybraných z databáze *Banco de Neologismos*, kterou spravuje Instituto Cervantes.

Nejprve jsme vybraný vzorek redukovali o duplicity, které vznikly možným opakováním neologismů v databázi za roky 2013 a 2014, a také faktem, že týž neologismus mohl být v databázi uveden opakovaně.

Redukovaný vzorek jsme poté vyhledali v korpusu *Araneum Hispanicum Maius*, který zahrnuje texty získané ze španělsky psaného internetu v roce 2013. Vyhledávali jsme jednotlivé neologismy a z jejich konkordancí jsme vybrali náhodný vzorek 20 konkordancí (případně méně, pokud bylo celkem méně než 20 výskytů neologismu v korpusu). Ty jsme posléze ručně identifikovali mezi rod mužský nebo ženský.

Výsledkem této analýzy bylo 7 115 konkordancí. Po odstranění takových neologismů, u nichž se nám nepodařilo identifikovat gramatický rod ani u jediného výskytu, případně takových, jejichž výskyty neodpovídaly neologismu (například slovesné či adjektivní tvary), jsme získali výsledný vzorek 381 neologismů, který jsme vyhodnotili podle několika aspektů.

Ve vztahu přirozeného rodu a gramatického rodu neologismů jsme pozorovali silný vliv přirozeného rodu na kolísavost gramatického rodu. Pokud neologismus označoval subjekt s přirozeným rodem, pak jeho míra kolísavosti byla dvojnásobná oproti průměru. To potvrzuje významný vliv přirozeného rodu na gramatický rod.

Co se týče formy neologismů, potvrdily se nám tendence popsané v teoretické části, tedy silná korespondence koncovky *-o* k maskulinu a koncovky *-a* k femininu. U neologismů zakončených na vokál *-o* jsme nenalezli ve vzorku ani jediný případ, kde by jej mluvčí užívali výhradně jako femininum. Téměř 97 % těchto neologismů bylo používáno výhradně jako maskulina, a u všech zbývajících docházelo ke kolísání mezi mužským a ženským rodem.

V případě koncovky *-a* je tendence k femininu relativně slabší, ale stále velmi silně pozorovatelná, což jsme podle teoretických východisek předpokládali také. Z neologismů našeho vzorku zakončených vokálem *-a* jich mluvčí užívali přes 66 % výhradně jako feminina, a u dalších 21 % docházelo ke kolísání mezi maskuliny a femininy. U této skupiny jsme ale identifikovali přes 12 % neologismů, které i přes koncovku *-a* existovaly výhradně jako maskulina. To odpovídá teoretickému předpokladu, že korespondence koncovky *-a* k femininu je obecně slabší než korespondence koncovky *-o* k maskulinu.

Dalším aspektem, podle kterého jsme analyzovali náš vzorek, byl typ neologie. U nejproduktivnějších typů neologie (prefixace, neoklasická kompozice, suffixace, syntagmatizace a kompozice) jsme pozorovali velmi vysokou míru pravidelnosti. U suffixace byla dána ustálenou korespondencí mezi derivujícími sufíxy a gramatickými rody výsledných odvozenin. U ostatních druhů formální neologie pak šlo o velice silný vliv gramatického rodu základového slova, který byl ve všech případech zachován i

v odvozeném neologismu. Jedinou komplikaci jsme zaznamenali u kompozice, kde může docházet ke skládání dvou substantiv různých rodů. Zde v případě konfliktu rodů základových slov převládá maskulinum.

Posledním významným aspektem neologismů vzorku, který jsme analyzovali, byl etymologický rod v případě výpůjček. U výpůjček z jazyků, které mají gramatický rod, jsme pozorovali velmi silnou korespondenci mezi etymologickým rodem a gramatickým rodem neologismu. Jediný případ výslovného konfliktu mezi etymologickým rodem a rodem neologismu jsme objevili v případě francouzštiny, kde šlo pravděpodobně o výjimku z důvodu kolize vokálů (pro snazší výslovnost *un affair* namísto *una affair*).

Vzhledem k současné situaci na světovém jazykovém poli, kde skrze kulturu a technologii hraje dominantní roli angličtina, je ale pomůcka etymologického rodu u většiny výpůjček nepoužitelná. Z celkových 128 výpůjček našeho vzorku jich 100 (přes 78 %) pochází z angličtiny, ve které gramatický rod u substantiv téměř vymizel. Co situaci komplikuje dále je fakt, že ze 100 anglických výpůjček pouze jedna končí na koncovku *-a*, zatímco 99 jich končí na vokál jiný než *-a* a *-o* nebo konsonant. Zjistili jsme, že u výpůjček z angličtiny proto dochází k nadprůměrně vysoké míře kolísání (20 %), a k dominanci maskulina (77 % výpůjček z angličtiny jsou výhradně maskulina, jen 3 % výhradně feminina). To potvrzuje pozici maskulina ve španělštině jakožto výchozího, neutrálního rodu, který mluví u neologismů při absenci jiných, silnějších vlivů preferují.

Shrnutí zjištěných motivací předkládáme v tabulce 17:

Typ neologismu	Převládající motivace	Výskytů	v %
Formální – sufixace	Typický rod sufixu	65	17,06 %
Formální – neoklasická kompozice	Rod základového slova	53	13,91 %
Formální – prefixace	Rod základového slova	40	10,50 %
Formální – syntagmatizace	Rod základového slova	30	7,87 %
Formální – kompozice	Rod základového slova	19	4,99 %
Sémantické	Rod základového slova	17	4,46 %
Výpůjčky – z jazyků s gram. rody	Etymologický rod	28	7,35 %
Výpůjčky – z angličtiny	Maskulinum jako výchozí rod	100	26,25 %
Celkem		352	92,39 %
Ostatní typy	Nedostatečná četnost ve vzorku	29	7,61 %
Celkem		381	100,00 %

Tab. 17: Souhrn převažujících motivací gramatického rodu ve zkoumaném vzorku

Jak vidíme v tabulce 17, v korpusové analýze se nám podařilo přesvědčivě identifikovat dominantní vlivy na gramatický rod u více než 92 % zkoumaných neologismů. U zbývajících neologismů jsme v jednotlivých kategoriích měli velmi nízké vzorky výskytů, ze kterých nebylo možné vyvozovat obecné závěry.

U zkoumaného vzorku jsme také zaznamenali vysokou produktivitu formální neologie, kterou jsme na základě teoretického výzkumu v kapitole 5 očekávali. Formální neologie vytváří neologismy uvnitř jazyka a nevyžaduje tedy znalost žádného jiného jazykového systému. Zároveň je snadno identifikovatelná posluchači, na rozdíl od neologie sémantické.

Jako zajímavost můžeme uvést, že neologismy našeho vzorku se často věnovaly několika oblastem běžného života. Velmi četné byly neologismy politického charakteru (označující často myšlenková či politická hnutí, jako *kirchnerismo* či *fujimorista*), technologického charakteru (*tablet* či *e-waste*), a odrážely se v nich často současné problémy světa (jako *sobrepesca*, *islamofobia* či *ciberespionaje*).

8 Resumé

Tato diplomová práce se zabývá přiřazováním gramatického rodu u nových slov a přejímek v současné španělštině. Porovnává teoretické základy s realitou běžného užívání jazyka, které nahlíží skrze nástroj korpusové analýzy.

V teoretické části tato práce nejprve popisuje jev gramatického rodu. Jeho funkce v jazyce je primárně morfologická a syntaktická. U některých slov také sémantická, obzvláště při spojení s přirozeným rodem. Práce také stanovuje základní motivace, které ovlivňují přiřazování gramatického rodu ve španělštině.

Práce poté popisuje historický kontext gramatického rodu ve španělštině, nejprve popisem vývoje pohledu na gramatický rod, a to od antiky, přes významného autora Antonia de Nebriju, až po autory gramatik 20. století. Práce také popisuje transformaci mezi latinským a španělským systémem gramatických rodů.

Poslední kapitola teoretické části této práce je věnována problematice neologie, tedy tvorby nových slov ve španělštině. Neologii klasifikuje do tří hlavních skupin, formální, sémantické a pomocí výpůjček.

Stěžejní částí diplomové práce je pak praktická část, ve které práce analyzuje vzorek vybraných neologismů na korpusu Araneum Hispanicum Maius, což je webový korpus, jehož data byla sesbírána v roce 2013. Tím se maximálně přibližuje aktuální španělštině a umožňuje neologismy bezprostředně analyzovat.

Vzorek neologismů byl vybrán v databázi Banco de Neologismos, a po odstranění duplicit a neologismů neidentifikovatelných či v korpusu neexistujících bylo podrobně analyzováno 381 neologismů podle různých kritérií.

Z pohledu formy se v práci potvrzuje velice silná korespondence mezi koncovkou *-o* a rodem mužským, stejně jako slabší, ale stále velmi významná korespondence mezi koncovkou *-a* a rodem ženským.

Co do vztahu mezi přirozeným rodem a gramatickým rodem práce nalézá vliv přirozeného rodu na rozkolísanost užívání neologismů. Procento neologismů, které v rodě kolísaly mezi maskulinem a femininem, bylo u neologismů označujících subjekty s přirozeným rodem dvojnásobné oproti těm, které označovaly subjekty bez přirozeného rodu.

U výpůjček se v práci potvrzuje silný vliv etymologického rodu na rod neologismu. Výpůjčky mají silnou tendenci zachovávat si takový rod, jaký měly v jazyce zdrojovém.

Výjimku tvoří takové výpůjčky, které pocházejí z jazyků, které gramatický rod nemají, a vzhledem k absenci gramatických rodů v angličtině je takových v současnosti většina.

U přejímek z angličtiny práce pozoruje velmi silnou tendenci k maskulinu, která byla podpořena formou těchto přejímek, u nichž téměř neexistovaly koncovky *-o* a *-a*, které by mohly mluvčím výběr rodu zjednodušit.

Podle formy neologie tato práce nalézá silnou pravidelnost u formální neologie. Neologie derivativního typu (prefixace, sufixace, neoklasická kompozice) bez výjimky dodržuje rod základových slov: v případě prefixace a neoklasické kompozice je to gramatický rod základového slova; v případě sufixace je to rod, který se typicky pojí s příponou, pomocí které je nové slovo odvozováno.

V případě formální neologie kompozicí práce popisuje podobně silnou spojitost mezi rodem neologismu a rodem základových slov u syntagmatizace. Problém nastal u kompozice, u níž docházelo ke kolizi rodů, když se neologismus skládal ze dvou již existujících substantiv, která se v rodě rozcházela. V takovém případě dominovalo maskulinum. V případě shody rodů následoval rod neologismu rod základových slov.

9 Resumen

El presente trabajo se dedica al tema de la asignación del género gramatical a los neologismos y préstamos en el español actual. El trabajo compara la base teórica con la realidad común del uso de la lengua a través del análisis práctico.

En la primera parte se describe el género gramatical como fenómeno. La función del género gramatical en la lengua es, primariamente, morfológica y sintáctica. En algunas palabras adquiere la función semántica, particularmente en la combinación con el género natural. En la primera parte se establecen también las motivaciones básicas que influyen la asignación del género gramatical en español.

En la parte teórica se describe el contexto histórico del género gramatical en español: se centra en la evolución de las diferentes opiniones sobre el género gramatical, empezando en la Antigüedad, continuando a través de las opiniones principales de Antonio de Nebrija, terminando con las opiniones de los autores significativos del siglo XX, y asimismo presta atención a la transformación del sistema del género gramatical del latín al español.

El último capítulo teórico se dedica a la problemática de neología, es decir, a la creación de nuevas palabras en español. Clasifica la neología en tres grupos principales: la neología formal, la neología semántica y la neología de los préstamos.

La parte fundamental del presente trabajo es la parte práctica en la que se analiza la muestra de los neologismos elegidos del Banco de Neologismos, consultados con el corpus Araneum Hispanicum Maius que es un corpus de web cuyo contenido fue recogido en 2013, lo que le aproxima a la lengua actual y de esta forma le permite analizar los neologismos.

En la parte práctica se analizaron 381 neologismos según diferentes criterios: la forma, la relación entre el género natural y gramatical, el género etimológico y según el tipo del neologismo.

En cuanto a la forma, se comprobó la correspondencia muy fuerte entre la desinencia *-o* y el género masculino, y asimismo la correspondencia un poco menos fuerte entre la desinencia *-a* y el género femenino.

En lo que se refiere a la relación entre el género natural y gramatical, se averiguó que el género natural tiene influencia sobre la oscilación del género gramatical. El porcentaje de los neologismos que oscila entre el masculino y el femenino fue más que doble en el caso de las palabras que designan sujetos con el género natural en comparación con sujetos sin el género natural.

En cuanto a los préstamos, se comprobó que el género etimológico tiene influencia muy fuerte sobre el género de los neologismos. Los préstamos con frecuencia tienden a conservar el género gramatical que tenían en su lengua de origen. Hay excepciones que provienen de las lenguas que no tienen el género gramatical. Dado que la mayoría de los préstamos proviene del inglés, en el presente trabajo se encuentran estas excepciones con mucha frecuencia.

En el caso de los préstamos del inglés, se observó la tendencia fuerte hacia el masculino, apoyada por la forma de esos préstamos. En la muestra analizada casi no aparecieron las desinencias *-o* y *-a* que ayudaran a los hablantes en la elección del género gramatical.

En lo que se refiere al tipo de la neología, en la neología formal se encontró regularidad muy fuerte de la asignación del género gramatical. La neología derivativa de prefijación y composición culta adopta sin excepciones el género gramatical de las palabras de las cuales se derivan esos neologismos. La sufijación mantiene el género gramatical que se une típicamente con el sufijo.

En cuanto a la neología formada por sintagmación, se observó la correspondencia fuerte entre el género gramatical de los neologismos y el género gramatical de las palabras base. En cuanto a la composición, apareció la colisión de los géneros si el neologismo fue compuesto por dos sustantivos de diferentes géneros. El género final fue el masculino. Si los géneros de las palabras base fueron idénticos, el género final de los neologismos fue determinado por los géneros de las palabras base.

10 Seznam použité literatury

AGUILAR, Rafael Cano. 1988. *El español a travez de los tiempos*. Madrid: Arco/Libros. ISBN 9788476350447.

ALVAR EZQUERRA, Manuel. 2002. *La formación de palabras en español*. Madrid: Arco Libros. ISBN 9788476351277.

BARTOŠ, Lubomír, BUZEK, Ivo a FIALOVÁ, Irena. 2006. *Neología en el español actual*. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta. ISBN 8073681390.

BELLO, Andrés. 1847. *Gramática de la lengua castellana: destinada al use de los americanos*. Chile: Imprenta del Progreso.

BENKO, Vladimír. Aranea: A Family of Comparable Gigaword Web Corpora. *Aranea*. [Online] [cit. 2018-12-20] Dostupné z: http://aranea.juls.savba.sk/aranea_about/index.html.

CABRÉ CASTELLVÍ, María Teresa. 2006. La clasificación de neologismos: una tarea compleja. *Alfa Revista de lingüística* [online]. 2006, sv. 50, č. 2, str. 229–250 [cit. 2018-11-17]. ISSN (Online) 1981-5794. Dostupné z: <https://periodicos.fclar.unesp.br/alfa/article/view/1421/1122>

ECHAIDE, Ana María. 1969. El género del sustantivo en español: Evolución y estructura. *Iberoromania*. 1969, č. 1, str. 89–124. ISSN (Online) 1865-9039.

GONZÁLEZ CALVO, José Manuel. 1979. El género, una categoría morfológica? *Anuario de estudios filológicos* [online]. 1979, sv. 2, str. 51–73 [cit. 2018-11-17]. ISSN 0210-8178. Dostupné z: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=58448>

GUERRERO RAMOS, Gloria. 1997. *Neologismos en el español actual*. Madrid: Arco Libros. ISBN 9788476351789.

HARPER, Douglas. Gas | Origin and meaning of gas. *Online Etymology Dictionary*. [Online] [cit. 2018-12-09]. Dostupné z: <https://www.etymonline.com/word/gas>.

HARPER, Douglas. Googol | Origin and meaning of googol. *Online Etymology Dictionary*. [Online] [cit. 2018-12-09]. Dostupné z: <https://www.etymonline.com/word/googol>.

Instituto Cervantes. Banco de Neologismos. [Online] [cit. 2018-12-16]. Dostupné z: https://cvc.cervantes.es/lengua/banco_neologismos/.

LLORACH, Emilio Alarcos. 1994. *Gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe. ISBN 9788423979226.

NEBRIJA, Antonio de. 1492. *Gramática de la lengua castellana* [online]. [Španělsko]: Asociación Cultural Antonio de Nebrija [cit. 2018-11-17]. Dostupné z: <http://www.antoniodenebrija.org/indice.html>

PENNY, Ralph. 1993. *Gramática histórica del español*. Barcelona: Ariel. ISBN 9788434482128.

Real Academia Española. Corpes XXI. [Online] [cit. 2018-12-20]. Dostupné z: <http://www.rae.es/recursos/banco-de-datos/corpes-xxi>.

Real Academia Española. 1973. *Esbozo de una nueva gramática de la lengua española*. Madrid: Espasa Calpe. ISBN 9788423947591.

Real Academia Española. 1771. *Gramática de la lengua castellana*. [Španělsko]: [b.j.].

Real Academia Española. Neología | Definición de neología. *Diccionario de la lengua española*. [Online] [cit. 2018-12-09]. Dostupné z: <http://dle.rae.es/?id=QOnNox9>.

Real Academia Española. Neologismo | Definición de neologismo. *Diccionario de la lengua española*. [Online] [cit. 2018-12-09]. Dostupné z: <http://dle.rae.es/?id=QOrQDkR>.

Real Academia Española. 2009. *Nueva gramática de la lengua española: Morfología, sintaxis I*. Madrid: BPR Publishers, 2009. ISBN 9788467032451.

SALVA, Vicente. 1830. *Gramática de la lengua castellana según ahora se habla*. [Paříž]: libr. Hispano-Americana.

VEGA MORENO, Erika. 2016. El préstamo como procedimiento de creación neológica. *Pragmalinguística* [online]. 2016, č. 24 [cit. 2018-11-17]. ISSN 1133-682X. Dostupné z: <https://revistas.uca.es/index.php/pragma/article/download/2419/2221/>

VLEJA, Luminita. 2004. Sobre el neologismo español. *Ovidius University Annals of Philology* [online]. 2004, č. 15 [cit. 2018-17-10]. Dostupné z: <http://www.diacronia.ro/indexing/details/A3662/pdf>

11 Seznam zkratk

Zkratka	Plný význam
Ad.	Adaptovaná (u přejímek)
AHM	Araneum Hispanicum Maius
BdN	Banco de Neologismos
M. i F.	Maskulinum i femininum
Pl.	Plurál
RAE	Real Academia Española (Španělská královská akademie)
Sg.	Singulár
Typy neologie podle BdN	
FTABR	Formální - zkracování
FTACR	Formální - akronymie
FCOM	Formální - kompozice
FCULT	Formální - neoklasická kompozice
FCONV	Formální - konverze
FLEX	Formální - lexikalizace
FPRE	Formální - prefixace
FTSIG	Formální – vytváření iniciálových a slabičných zkratk
FSINT	Formální - syntagmatizace
FSUF	Formální - sufixace
FVAR	Formální - variace
S	Sémantická neologie
SINT	Syntaktická neologie
ME	Výpůjčky - angličtina
AME	Výpůjčky adaptované - angličtina
MF	Výpůjčky - francouzština
AMF	Výpůjčky adaptované - francouzština
MCa	Výpůjčky - katalánština
MI	Výpůjčky - italština
AMR	Výpůjčky adaptované - ruština
ML	Výpůjčky - latina
MA	Výpůjčky - ostatní
AMA	Výpůjčky adaptované - ostatní
A	Ostatní

Příloha 1. Vzorek neologismů podrobený korpusové analýze

Rok	Rod	Neologismus	Typ neologie	Počet konkordancí	X	I	M	F
2013	M	adn	S	20	0	15	5	0
2013	M	agrotóxico	FCULT	20	0	3	17	0
2013	M	alto consejero	FSINT	20	0	9	11	0
2013	M	anticucho	S	20	16	1	3	0
2013	M	aparatchik	AMR	12	0	4	8	0
2013	M	archirival	FPRE	20	0	18	2	0
2013	M	banco de pesca	FSINT	8	0	2	6	0
2013	M	berlusconismo	FSUF	20	0	3	17	0
2013	M	biocomercio	FCULT	14	0	11	3	0
2013	M	blended learning	ME	20	0	13	7	0
2013	M	blue jean	ME	20	4	8	8	0
2013	M	Brics	FTSIG	20	0	8	12	0
2013	M	bullying	ME	20	0	8	12	0
2013	M	burlesque	MF	20	1	9	10	0
2013	M	calçot	MCa	20	0	3	17	0
2013	M	carro bomba	FCOM	20	0	2	18	0
2013	M	catenaccio	MI	20	0	5	15	0
2013	M	chavismo	FSUF	20	0	0	20	0
2013	M	chill out	ME	20	0	17	3	0
2013	M	ciberacoso	FCULT	20	0	8	12	0
2013	M	ciberataque	FCULT	20	0	2	18	0
2013	M	ciberdelito	FCULT	20	0	4	16	0
2013	M	ciclado	FLEX	20	2	12	6	0
2013	M	clínic	AME	20	4	7	9	0
2013	M	concept car	ME	20	0	3	17	0
2013	M	conseller	MCa	20	0	4	16	0
2013	M	copago	FPRE	20	0	4	16	0
2013	M	coronavirus	FCOM	20	0	3	17	0
2013	M	cristinismo	FSUF	20	0	0	20	0
2013	M	cubre bocas	FCOM	20	0	10	10	0
2013	M	decreto-ley	FVAR	20	0	6	14	0
2013	M	desahuciado	FLEX	20	0	12	8	0
2013	M	desbalance	FPRE	20	0	4	16	0
2013	M	docu-reality	FTACR	20	0	2	18	0
2013	M	drone	ME	20	0	5	15	0
2013	M	dummie	ME	13	0	0	13	0
2013	M	ecoterrorismo	FCULT	19	0	11	8	0
2013	M	estocaje	FSUF	11	0	4	7	0
2013	M	e-waste	ME	19	0	18	1	0
2013	M	fallecido	FLEX	20	16	0	4	0

Rok	Rod	Neologismus	Typ neologie	Počet konkordancí	X	I	M	F
2013	M	family office	ME	20	3	7	10	0
2013	M	femicidio	FCULT	20	0	8	12	0
2013	M	foamy	ME	20	0	16	4	0
2013	M	freeride	ME	20	0	17	3	0
2013	M	fujimontesinismo	FSUF	9	0	0	9	0
2013	M	fujimorista	FSUF	20	15	4	1	0
2013	M	gamer	ME	20	0	9	11	0
2013	M	genotipado	FSUF	20	0	13	7	0
2013	M	goal average	ME	20	0	5	15	0
2013	M	grafitero	FSUF	20	1	5	14	0
2013	M	half-pipe	ME	20	0	3	17	0
2013	M	hashtag	ME	20	0	0	20	0
2013	M	hat trick	ME	20	0	5	15	0
2013	M	hit	ME	20	0	6	14	0
2013	M	humalismo	FSUF	17	0	0	17	0
2013	M	indie	ME	20	9	5	6	0
2013	M	iPad	S	20	0	13	7	0
2013	M	japonismo	FSUF	20	0	2	18	0
2013	M	juicio agrario	FSINT	16	0	2	14	0
2013	M	kirchnerismo	FSUF	20	0	1	19	0
2013	M	ladrillo	S	20	1	15	4	0
2013	M	leit motiv	FVAR	20	0	4	16	0
2013	M	macrojuicio	FCULT	20	0	3	17	0
2013	M	mail	ME	20	0	9	11	0
2013	M	malaguismo	FSUF	4	0	0	4	0
2013	M	mapping	ME	20	0	12	8	0
2013	M	mash-up	ME	20	1	3	16	0
2013	M	medioambientalismo	FSUF	7	0	1	6	0
2013	M	megacañón	FCULT	1	0	0	1	0
2013	M	megapíxel	FCULT	20	0	15	5	0
2013	M	meme	S	20	0	5	15	0
2013	M	microblog	FCULT	20	0	12	8	0
2013	M	microcuento	FCULT	20	0	5	15	0
2013	M	microtráfico	FCULT	20	0	7	13	0
2013	M	miniestadio	FCULT	4	0	0	4	0
2013	M	misoginismo	FSUF	3	0	1	2	0
2013	M	montesinismo	FSUF	5	0	1	4	0
2013	M	muro	S	20	0	7	13	0
2013	M	networking	ME	20	0	16	4	0
2013	M	nocaut	AME	20	0	16	4	0
2013	M	outdoor	ME	20	0	17	3	0
2013	M	paintball	ME	20	0	15	5	0
2013	M	pantallazo	S	20	3	0	17	0

Rok	Rod	Neologismus	Typ neologie	Počet konkordancí	X	I	M	F
2013	M	paradón	FSUF	20	0	2	18	0
2013	M	partidazo	FSUF	20	0	4	16	0
2013	M	pataclaun	FCOM	20	0	19	1	0
2013	M	peak	ME	20	0	13	7	0
2013	M	perfil bajo	FSINT	20	0	8	12	0
2013	M	playoff	ME	20	0	8	12	0
2013	M	poliexpan	FTACR	4	0	2	2	0
2013	M	postureo	FSUF	20	0	8	12	0
2013	M	precónclave	FPRE	1	0	0	1	0
2013	M	preinforme	FPRE	12	0	1	11	0
2013	M	president	MCA	20	0	4	16	0
2013	M	puericultorio	FSUF	2	0	0	2	0
2013	M	radiodespertador	FCOM	2	0	0	2	0
2013	M	reality	FTABR	20	1	4	15	0
2013	M	red devil	ME	20	1	13	6	0
2013	M	rehusamiento	FSUF	13	0	6	7	0
2013	M	rojillo	FSUF	20	14	5	1	0
2013	M	running	ME	20	0	14	6	0
2013	M	sarpullido	S	20	17	0	3	0
2013	M	sextremismo	FTACR	2	0	1	1	0
2013	M	shopping	ME	20	1	9	10	0
2013	M	simposium	ML	20	0	3	17	0
2013	M	smartphone	ME	20	0	6	14	0
2013	M	smartwatch	ME	20	0	6	14	0
2013	M	soberanismo	FSUF	20	0	3	17	0
2013	M	sobrecoste	FPRE	20	0	1	19	0
2013	M	sobreuso	FPRE	20	0	8	12	0
2013	M	spa	ME	20	0	8	12	0
2013	M	squirting	ME	20	0	12	8	0
2013	M	streaming	ME	20	0	17	3	0
2013	M	subpelo	FPRE	12	0	9	3	0
2013	M	superclásico	FPRE	20	3	3	14	0
2013	M	superhéroe	FPRE	20	0	7	13	0
2013	M	suroccidente	FCOM	20	1	0	19	0
2013	M	tartar	MA	20	0	17	3	0
2013	M	teléfono inteligente	FSINT	20	0	4	16	0
2013	M	tip	ME	20	0	4	16	0
2013	M	touchdown	ME	20	0	7	13	0
2013	M	trencadís	MCA	20	0	11	9	0
2013	M	trimestre móvil	FSINT	20	0	1	19	0
2013	M	tuit	AME	20	0	2	18	0
2013	M	tuitar	AME	20	0	16	4	0
2013	M	tuitero	FSUF	20	3	8	9	0

Rok	Rod	Neologismus	Typ neologie	Počet konkordancí	X	I	M	F
2013	M	turismo sexual	FSINT	20	0	9	11	0
2013	M	twitter	ME	20	0	18	2	0
2013	M	ultraortodoxo	FPRE	20	17	2	1	0
2013	M	vintage	ME	20	1	16	3	0
2013	M	zapping	ME	20	0	14	6	0
2014	M	affair	AMF	20	5	3	12	0
2014	M	antieuropeísmo	FPRE	14	0	5	9	0
2014	M	antropoceno	FCULT	14	0	2	12	0
2014	M	audiovisual	FCONV	20	17	0	3	0
2014	M	barrismo	FSUF	2	0	0	2	0
2014	M	bioenergético	FCULT	20	18	0	2	0
2014	M	blackout informativo	FSINT	4	0	1	3	0
2014	M	blue	FTABR	20	18	0	2	0
2014	M	bombachazo	FSUF	3	0	0	3	0
2014	M	borsch	AMR	20	3	9	8	0
2014	M	brunch	ME	20	0	4	16	0
2014	M	burn out	ME	20	0	12	8	0
2014	M	campanazo	S	20	0	0	20	0
2014	M	carrusel de pensiones	FSINT	5	0	2	3	0
2014	M	casual friday	ME	19	0	7	12	0
2014	M	checking	ME	20	11	3	6	0
2014	M	ciberespionaje	FCULT	20	0	15	5	0
2014	M	citante	FSUF	7	2	0	5	0
2014	M	clúster	AME	20	2	5	13	0
2014	M	cogobierno	FPRE	20	0	12	8	0
2014	M	concept	ME	20	10	0	10	0
2014	M	contrainforme	FPRE	20	0	2	18	0
2014	M	cuequero	FSUF	20	18	0	2	0
2014	M	dating	ME	20	8	9	3	0
2014	M	delivery	ME	20	3	10	7	0
2014	M	desabasto	FPRE	20	0	8	12	0
2014	M	desarrollador	FSUF	20	1	10	9	0
2014	M	disc jockey	ME	20	0	7	13	0
2014	M	doodle	ME	20	0	3	17	0
2014	M	drogo	FTABR	20	17	2	1	0
2014	M	DT	FTSIG	20	1	5	14	0
2014	M	editor web	FSINT	20	8	4	8	0
2014	M	emprededurismo	FSUF	20	0	7	13	0
2014	M	estiletazo	FSUF	3	0	0	3	0
2014	M	exoplaneta	FPRE	20	0	1	19	0
2014	M	fake	ME	20	4	4	12	0
2014	M	feedback	ME	20	0	11	9	0
2014	M	fotocheck	AME	5	0	4	1	0

Rok	Rod	Neologismus	Typ neologie	Počet konkordancí	X	I	M	F
2014	M	fracking	ME	20	1	8	11	0
2014	M	geek	ME	20	7	4	9	0
2014	M	hacktivismo	FSUF	20	0	6	14	0
2014	M	heptacampeón	FCULT	20	0	1	19	0
2014	M	hiyab	MA	20	0	6	14	0
2014	M	impulsador	FSUF	20	3	13	4	0
2014	M	jihadistas	FSUF	20	3	6	11	0
2014	M	lavado de activos	FSINT	20	0	13	7	0
2014	M	lipstick	ME	20	3	9	8	0
2014	M	macho alfa	FCOM	20	0	7	13	0
2014	M	maker	ME	20	16	3	1	0
2014	M	malware	ME	20	0	10	10	0
2014	M	megaproyecto	FCULT	20	0	2	18	0
2014	M	merchandise	ME	20	1	13	6	0
2014	M	microblogging	ME	20	0	17	3	0
2014	M	minigimnasio	FCULT	5	0	1	4	0
2014	M	monero	FSUF	17	0	6	11	0
2014	M	mototaxista	FCOM	20	0	11	9	0
2014	M	muyahidín	AMA	20	0	6	14	0
2014	M	narcoestado	FCULT	20	0	2	18	0
2014	M	neroazzurro -rra	MI	13	12	0	1	0
2014	M	outsourcing	ME	20	1	10	9	0
2014	M	panista	FSUF	20	18	1	1	0
2014	M	paras	FTABR	20	16	1	3	0
2014	M	parteaguas	FCOM	20	0	0	20	0
2014	M	peshmerga	AMA	6	0	3	3	0
2014	M	pitcheo	FSUF	20	0	10	10	0
2014	M	posconflicto	FPRE	20	0	12	8	0
2014	M	power center	ME	10	0	6	4	0
2014	M	proeuropeo	FPRE	10	9	0	1	0
2014	M	redactor jefe	FCOM	20	0	15	5	0
2014	M	relacionamiento	FSUF	20	0	14	6	0
2014	M	resort	ME	20	2	2	16	0
2014	M	retailer	ME	20	0	4	16	0
2014	M	santismo	FSUF	20	0	3	17	0
2014	M	selfie	ME	10	0	2	8	0
2014	M	shibari	MA	19	1	10	8	0
2014	M	sicariato	FSUF	20	0	5	15	0
2014	M	skater	ME	20	1	7	12	0
2014	M	snowboardista	FSUF	2	0	1	1	0
2014	M	sobrecontrol	FPRE	7	0	4	3	0
2014	M	sobrecupo	FPRE	20	0	12	8	0
2014	M	speed dating	ME	20	0	14	6	0

Rok	Rod	Neologismus	Typ neologie	Počet konkordancí	X	I	M	F
2014	M	stand-up comedy	ME	20	0	16	4	0
2014	M	star system	ME	20	0	1	19	0
2014	M	subcontaje	FPRE	3	0	2	1	0
2014	M	sunroof	ME	20	0	10	10	0
2014	M	taca-taca	A	20	0	9	11	0
2014	M	tapering	ME	20	0	2	18	0
2014	M	teenager	ME	20	5	13	2	0
2014	M	tetracampeón	FCULT	20	0	9	11	0
2014	M	tiffosi	MI	9	0	1	8	0
2014	M	timelapse	ME	20	2	3	15	0
2014	M	top less	ME	20	0	12	8	0
2014	M	transgénero	FPRE	20	10	8	2	0
2014	M	tricampeonato	FPRE	20	0	4	16	0
2014	M	uribismo	FSUF	20	0	2	18	0
2014	M	yihadista	FSUF	20	15	2	3	0
2013	F	apafa	FTSIG	13	0	6	0	7
2013	F	autoindulgencia	FCULT	20	0	7	0	13
2013	F	biodisponibilidad	FCULT	20	0	5	0	15
2013	F	canillona	FVAR	1	0	0	0	1
2013	F	chicharronería	FSUF	6	0	4	0	2
2013	F	ciclorruta	FCULT	4	0	1	0	3
2013	F	coaster	S	20	17	2	0	1
2013	F	comunidad de inteligencia	FSINT	20	0	1	0	19
2013	F	conselleria	MCA	20	0	0	0	20
2013	F	co-vocalista	FPRE	2	0	1	0	1
2013	F	curia	S	20	19	0	0	1
2013	F	desensibilización	FPRE	20	0	5	0	15
2013	F	dictación	FSUF	20	0	3	0	17
2013	F	edpyme	FTSIG	2	0	0	0	2
2013	F	empleabilidad	FSUF	20	0	13	0	7
2013	F	escleroterapia	FCULT	20	0	10	0	10
2013	F	eurozona	FCULT	20	0	1	0	19
2013	F	fibromialgia	FCULT	20	0	9	0	11
2013	F	fotonoticia	FCULT	20	0	19	0	1
2013	F	funa	MA	20	0	8	0	12
2013	F	heliosfera	FCULT	20	0	0	0	20
2013	F	hormonación	FSUF	6	0	3	0	3
2013	F	infracualificación	FCULT	1	0	0	0	1
2013	F	islamofobia	FCULT	20	0	4	0	16
2013	F	justicia transicional	FSINT	20	0	13	0	7
2013	F	ley antitrámites	FSINT	2	0	0	0	2
2013	F	lumpectomía	FCULT	20	0	6	0	14

Rok	Rod	Neologismus	Typ neologie	Počet konkordancí	X	I	M	F
2013	F	madre cabeza de hogar	FSINT	20	0	16	0	4
2013	F	megacomisión	FCULT	20	0	1	0	19
2013	F	megaobra	FCULT	20	0	0	0	20
2013	F	mesa de diálogos	FSINT	20	0	3	0	17
2013	F	microfinanza	FCULT	11	0	4	0	7
2013	F	minitableta	FPRE	9	0	0	0	9
2013	F	multipantalla	FPRE	20	14	4	0	2
2013	F	nitrosamina	FCULT	11	0	8	0	3
2013	F	parafarmacia	FPRE	20	0	17	0	3
2013	F	plataforma	S	20	12	2	0	6
2013	F	portabilidad	FSUF	20	0	9	0	11
2013	F	precuela	A	20	1	7	0	12
2013	F	presidenciales	FTABR	20	18	0	0	2
2013	F	preventa	FPRE	20	0	10	0	10
2013	F	propensidad	FSUF	7	0	3	0	4
2013	F	recompra	FPRE	20	1	15	0	4
2013	F	red social	FSINT	20	0	5	0	15
2013	F	reforma migratoria	FSINT	20	0	3	0	17
2013	F	remediación	FSUF	20	0	15	0	5
2013	F	retroexcavadora	FCULT	20	3	2	0	15
2013	F	señalética	FSUF	20	0	11	0	9
2013	F	sobreasignación	FPRE	6	0	4	0	2
2013	F	socialité	MF	20	0	4	0	16
2013	F	sustentabilidad	FSUF	20	0	10	0	10
2013	F	tagliatella	MI	4	0	0	0	4
2013	F	textilera	FSUF	20	6	2	0	12
2013	F	transmitancia	FSUF	20	0	2	0	18
2013	F	verde-amarela	MA	1	0	0	0	1
2013	F	videollamada	FCULT	20	0	8	0	12
2013	F	vuvuzela	MA	20	0	6	0	14
2013	F	zurda caviar	FSINT	1	0	0	0	1
2014	F	angloholandesa	FCULT	20	11	1	0	8
2014	F	atajada	FLEX	20	5	3	0	12
2014	F	baguete	FVAR	6	0	2	0	4
2014	F	banca online	FSINT	20	0	8	0	12
2014	F	big band	ME	20	0	4	0	16
2014	F	boyband	ME	20	0	4	0	16
2014	F	cámara inteligente	FSINT	20	0	11	0	9
2014	F	casa-bodega	FCOM	2	0	0	0	2
2014	F	ciberdefensa	FCULT	20	0	15	0	5
2014	F	ciclovía	FCULT	20	0	5	0	15
2014	F	contracarátula	FPRE	10	0	4	0	6
2014	F	cruzada moral	FSINT	9	0	2	0	7

Rok	Rod	Neologismus	Typ neologie	Počet konkordancí	X	I	M	F
2014	F	desmercantilización	FPRE	20	0	9	0	11
2014	F	dolarización	FSUF	20	0	4	0	16
2014	F	estereotipación	FSUF	17	0	7	0	10
2014	F	farc	FTSIG	20	1	1	0	18
2014	F	garota	MA	20	17	0	0	3
2014	F	gineco-obstetricia	FCOM	20	0	16	0	4
2014	F	imputación de cargos	FSINT	19	0	12	0	7
2014	F	interdistancia	FPRE	9	0	3	0	6
2014	F	joggineta	FSUF	1	0	0	0	1
2014	F	macrorregión	FCULT	12	0	0	0	12
2014	F	megacomisión	FCULT	20	0	1	0	19
2014	F	megaplantas	FCULT	5	0	4	0	1
2014	F	mezcla mexicana	FSINT	20	0	1	0	19
2014	F	microflora	FCULT	20	1	5	0	14
2014	F	mype	FTSIG	20	0	4	0	16
2014	F	nube	S	20	4	5	0	11
2014	F	piscigranja	FCULT	11	0	1	0	10
2014	F	población	S	20	0	4	0	16
2014	F	prebásica	FPRE	20	12	7	0	1
2014	F	probation	ME	20	0	11	0	9
2014	F	radiobase	FCULT	19	0	5	0	14
2014	F	red	FTABR	20	16	2	0	2
2014	F	reingeniería	FPRE	20	0	10	0	10
2014	F	rinorrea	FCULT	20	0	13	0	7
2014	F	seguridad alimentaria	FSINT	20	0	10	0	10
2014	F	siderúrgica	FTABR	20	14	2	0	4
2014	F	sobrepesca	FPRE	20	0	2	0	18
2014	F	sociedades cascadas	FSINT	1	0	0	0	1
2014	F	subrepresentación	FPRE	20	0	6	0	14
2014	F	televisora	SINT	20	19	0	0	1
2014	F	traca final	FSINT	20	0	4	0	16
2014	F	vía terciaria	FSINT	1	0	0	0	1
2014	F	viralidad	FSUF	20	0	8	0	12
2014	F	zona conurbada	FSINT	20	0	3	0	17
2013	M i F	app	ME	20	8	0	1	11
2013	M i F	arma arrojadiza	S	20	0	0	4	16
2013	M i F	austriacista	FSUF	10	8	0	1	1
2013	M i F	backdoor	ME	20	0	7	12	1
2013	M i F	banlieue	MF	18	2	5	1	10
2013	M i F	barrabrava	FCOM	20	2	5	7	6
2013	M i F	biopic	ME	20	0	2	13	5
2013	M i F	centroderecha	FCOM	20	0	16	2	2
2013	M i F	centroizquierda	FCOM	20	0	10	2	8

Rok	Rod	Neologismus	Typ neologie	Počet konkordancí	X	I	M	F
2013	M i F	coach	ME	20	0	8	11	1
2013	M i F	cover	ME	20	0	4	14	2
2013	M i F	crème brûlée	MF	19	0	8	2	9
2013	M i F	crucerista	FSUF	20	1	5	13	1
2013	M i F	fotoperiodista	FCULT	20	0	7	12	1
2013	M i F	low cost	ME	20	9	7	2	2
2013	M i F	macrista	FSUF	20	8	1	8	3
2013	M i F	masterclass	ME	20	0	9	1	10
2013	M i F	muffin	ME	20	0	8	11	1
2013	M i F	ochocentista	FSUF	17	4	10	2	1
2013	M i F	phablet	ME	20	0	1	18	1
2013	M i F	pick up	ME	20	1	7	4	8
2013	M i F	rider	ME	20	0	7	11	2
2013	M i F	semifondo	FPRE	20	0	16	3	0
2013	M i F	sex symbol	ME	20	0	5	12	3
2013	M i F	tablet	ME	20	0	8	7	5
2013	M i F	teleasistencia	FCULT	20	0	15	1	4
2013	M i F	ultrabook	ME	20	0	7	5	8
2013	M i F	viceportavoz	FPRE	20	0	3	10	7
2013	M i F	yayoflauta	FCOM	6	0	3	2	1
2014	M i F	ahorro previsual voluntario	FSINT	12	0	8	3	1
2014	M i F	amenity	ME	11	4	3	3	1
2014	M i F	centroizquierdista	FSUF	20	15	1	3	1
2014	M i F	ciberactivista	FCULT	20	2	5	11	2
2014	M i F	crossover	ME	20	0	4	14	2
2014	M i F	erasmus	S	20	2	11	5	2
2014	M i F	flashmob	ME	20	0	3	15	2
2014	M i F	lipo	FTABR	20	4	13	2	1
2014	M i F	mediapunta	FCOM	20	0	3	13	4
2014	M i F	narcopolicía	FCULT	6	0	0	1	5
2014	M i F	omelette	MF	20	0	7	8	5
2014	M i F	pedalista	FSUF	20	1	0	15	4
2014	M i F	pole position	ME	20	0	2	1	17
2014	M i F	radiopatrulla	FCOM	5	0	0	3	2
2014	M i F	set-list	ME	20	0	6	13	1
2014	M i F	sommelier	MF	20	0	5	10	5
2014	M i F	supermercadista	FSUF	20	12	0	6	2
2014	M i F	video-parodia	FCOM	5	0	0	4	1
2014	M i F	vocaloid	S	20	0	14	3	3
2014	M i F	wedding planner	ME	20	4	5	4	7
2014	M i F	zootecnista	FSUF	20	9	7	3	1